Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 7 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ◆ № 68 (6946). ◆ Мах 3 кап.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежий 1984 шера пхе бетта хьайбаш толамеІангара дазара районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша, хьайбаш лелореч болхлоша шо-шоай профессех лелоьча республикански социалистически яхье итогаш.

Социалистически яхье котъальнарш а лаьрхІа хьехкаль:

Хьалхара моттиг
АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА,
СОВЕТСКИ РАЙОНА.

ШоллагІа моттиг
НОЖАЙ-ЮРТОВСКИ РАЙОНА.

КхоалагІа моттиг
НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНА,
НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА.

Социалистически яхье котдаьннараш лаьрхІад

Боахамаш:

Сунженски района ХХ партсъезда цІерагІа колхоз;
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз;
Надтеречни района «Гвардейский» совхоз;
Назрановски района «Назрановский» совхоз;
Гудермески района «Гудермесский» совхоз;
Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІа совхоз;
Шелковской района «Каргалинский» совхоз.

Фермаши бригадаши:

Сунженски района ХХ партсъезда цІерагІча колхоза № 2 йола шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йола шурий ферма;
Шалинский района «Московский» совхоза шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза шурий ферма;
Шелковский района «Красный пахарь» яхача колхоза шурий ферма;
Грозненски района «Гикаловское» яхача ОПХ, опытно - производственни боахама шурий ферма;
Наурски района «Калиновский» совхоза шурий ферма;
Ведениски района С. Орджоникидзе цІерагІча колхоза хьайбей ферма;
Ножай-Юртовски района Ленина цІерагІча колхоза хьайбей ферма;
Наурски района Ленина цІерагІча колхоза жа Іуй бригада (бокхагІвола же Іу Хемидов З.).

Производстве хьалхалаттараш

Районни группашка гІолла шо-шоай отраслех эггара доккхагІа хьоккамаш даьха хьайбаш леладу болхлой республикански газетаж тІа чІоагІдаьча Сийлен улга тІа баьхаб:

Темирсултанова Х. — Шалински района «Московский» совхоза доярка;
Савенко А. — Шелковский района «Красный пахарь» яхача колхоза детташ доле доахан лелабеш вола скотник;
Исмаилов Л. — Шелковский района «Каргалинский» совхоза скотник;
Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Іаьсий лелавер;
Исаев А. — Наурски района «Росси» яхача колхоза бокхагІвола же Іу;
Деньшина И. — Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза цІенхарч лелаер.

Социалистически яхье котало яьккхарг лаьрхІай республикански яхье условеш эггара динагІа кхоачашъелга Іалашдаьча хьайбаш лелаеча болхлой группе.

ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдикеи хьадер дукхагІеи хилийта!

Вай республика хьалгьа боахама массо а долча доккхьояна шерра социалистически яхь йоаржаьй цхьайттагІча пятилетка дийлагІча шера план хавал хьалха кхоачашъяра. Цу юкъе доккха дакъа доаш яхье хьалхалаттараш. Царех цаІ ва Горачеводски бурув тохара балхий управление буровой мастер Мардаганов Хьусен. Халдангза яхье хьалха латташ я цо кулгалдеча № 13 йолча буровой бурувдеттарий коллектив.

СУРТА ТІА: буровой мастер Хь. Мардаганов.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

Бурувдеттараштa — дукхагІа продукци

Пятилетка дийлагІча шера план хавал хьалха кхоачашъяра дохихий декхараш тІанийцад Карабулакски химически реагентий завода болхлоша. Уж толаме кхоачаши тІехкхоачаши дара цар дика лакхьай оборудоване сменноста коэффициент, тоаьй къахьегама дисциплина, бизза лейла ийбу балха хаьах. Цунга хьежжа дика да цар къахьегама толамаш. Вай республикерча а мехкарча а бурувдеттарашта чІоагІа эшаш йола химически реагенташ дукхагІа арахецара тІехьа дика ка йоалаш къахьег укх шера завода болхлоша. Ер шу доладелча денз хІаьзлехьа цар планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай 150 тонн гартте тайп - тайпара химически реагенташ. ПоагІачул дукхагІа потребителашка дІакхачийтай 119 эзар сом мах бола товарни продукци. Шера тІаийцача декхарех къахьегама оесарле планаш совгІа цхьа процент лакхъе езача, на паІи ахи процент лакхъяьй. Планал совгІа арахийца эррига продукци из лакхъяра чотагІа хьаьй.

Ше тІанийца декхараш даим тІехкхоачаш а дею, яхье хьалха латташ я заводе керттера лоархІаш йолча Коломыйцев Александр Дмитриевича кулгалдеча химически реагентий цеха коллектив.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Социалистически яхъа дневник

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

Ленина ордена долача «Грознефть» производственни объединена чуйоагІача нохдадьтехи гази йоахача управленешта юкъе ляркиа социалистически яхье хьалхара моттиг а хьехаь, республикански Сийлен улга тІа йихай Октябрьски революце ордена долача «Старогрознефть» НГДУ нохкадьтехой болхлой. Укх шера дІадолалуча пхе бетта планах совгІа цо даьккхад 52200 тонн «Іаьржа доша», заданех совгІа наьхала дыккхай цхьа миллионни 779 эзари сом мах бола товарни продукци. Къахьегама оесарле лакхъяре пхе бетта кхо процент тІехкхоачашъяьй [illegible].

ЦхьайттагІча пятилетка дийлагІча шера шоай тІаийца декхараш тІехкхоачаш а дий, керда кхоачамаш йоах цар хоай къахьегами социалистически яхье кхетамца вІаштІехьакхахарах, эррига торонехи кхоачалехи бизза пайда ийбарах, къахьегами производственни дисциплина чІоагІъярах. Цар укх шера капиталкни латтаи кІалел ремонт е я баьх бе йолалхий тай бІаьш йола къаьла [illegible]. ПланагІа лаьрхІача бесса латтаи чехаш техкарашка бурув теха йисте а яьхкъ, царга хьесий керда бІаь [illegible]. Цо тоаро хиланйтай планал совгІа нехкаьтта дахкха.

Хьанаре къа а хьесаш, укхаза ... ... юкъе ... социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай А. В. Кузьмина кулгалдеча ... цеха коллективо. Цо пхе бетта планал совгІа дахкхад 43890 тонн нехкаьтта.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Халкъа эшаш дола товараш ма моггга дукхагІа арахецарах уж дикагІа далийтарах тІагІертта хьоасам доаттабеча Нохч-ГІалгІай текстильно-галантерейни производственни объединене болхлоша къахьегама толамаш доах укх шера. Къахьегама оесарле лакхъяра пхе бетта планагІа лаьрхІачул югъ ахи процент лакхъяьй из. Ер шу доладелча денз планал совгІа арахийцай 287 эзар сом мах бола товарни продукци 49 эзар сом мах бола норматино-цІена продукци. Заданал совгІа цо наьхала яьккхай 228 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Пятилетка задани дагъ шера кхоачанъяра дохккий декхараш тІаийца болхлой бІаьш бе ухкаха. Царех ах бІаь совгІача саго хІанзалехьа рапорт дениад пхе шера план кхоачанъярах. Царех ба хІанзалкга мотористаш, коммунистически къахьегама ударникаш Горбачева Татьяна, Адаева Зайнап, кастильщица Котиева Лейла, упаковщица Эскиева Хади, кхы дукхаберам а.

ДОГ ГІОЗДОАХА МУЛАШ ДОАХ

Ер шу доладелча денз вай республикерча производственни объединенешта юкъе керхача яхье даим хьалха а латташ, КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Цо байракх карара ха йоалийташ хьайоагІа СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника» яхача производственни объединене коллектив. Пхе бетта дІахача къахьегама толамаш а хьыега хьохьоях из деза совгІат цо хилачунга кхоачийтарг ца хилар. ДеррагІча техникэ-экономически хьоккамий пачхьалкхех план дикка тІехкхоачашъяьй цо. Укх бетта чотагІа арахийцар 187 эзар сом мах бола товарни продукци, 62 эзар сом мах бола нормативно-цІена продукци, ерхай заданел совгІа 223 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Хьайбашта —шортта доакъар

БАРТТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Демченко Василе, шаьрьнча шода Іерша ІотІавез а венва, аьтта кулгаца малхоя милок мерцача хьажаюкъера хьоцар дІа а даьккха, вела а къена команда елар:

— Чакхдаьннад, ІІантий. Тахенарчоа тоъаргба. Вай итталгІдар кийча да...

— Кийча да, — аул кхера санна цхьатарра юха йист хилар Лянинский Николайя Пашинин Михайла. ТІакха, цхьаннена тІехьа шоллагІвар а волаш техника Іочубаьхкар йиъ метр лакхача аргІа тІара. Дажар стогометатела болата нулт а. Трактора кабина чура араваьлар Узбиев Абу. Велакаш хьоайир. ЛаьрххІа, хІаьз лаьттара, бІарг техар аргІах. Аьлар:

— Дика-м даьд вай ер. — ТІаккха доттагІашта дІатІаьахар.

Уж тІехь-тІехьа дукхагІа хьатІагулора. ТІаш аьнна сенар муш боаллача волокушаца токхаяь йоккха токхор а дІьаш ена цаьа бола шк «Т-150».

— Кlантий да шо, — трактористаш Шильцев Виктори Апаев Ислами хоастабяр аргІаш дечо.— КІезиг-дукха са а ІеІа, сатоссаш хьалде доладерга вай цхьайттаргІа аргІа.

...ВІаштІехха-тІехьа кхай тІарча стане хьаухаш латтар Наурски районерча «Красное знамя» яхача колхоза доакъар кийчдеча отрядера механизатораш. ХІара минут массаІ йоал нах дукхагІа Іоерa, сакъердаменІа хулар стане. Му-гІарегІа хьаттар тІехьара тетташ йола волокушаш йоахиа 6 трактор. Лехкаш тІебегІаш шоай дай — Балаев Стамбул, Берсанукаев Байсу. Дадаев Адам, кхыбараш а болаш.

Сайрийна чам бола хІама дуача метте гулъелар эррига отряд — ткъаь итт механизатори аргІаш дера. Истола хьалхашка вагІар Селезнев Александрий Берсанукаев Рамзани. Шаккхе а бІарччача дийнахьа «ГВК-6» яхача йолхьангаца йоллхьа хьагулъеш хиннаь. Царна лалла вагІа Толстиков Михаил, Вахаев Іийса, шоа Владимир — Панасенков Пашнини. Царна тІадиллад тоаденна рожь хьохкига. Царна тІадиллар тешаме да — цхьатарра хьекха Іойиллай эррига аре — 573 гектар.

ВІаши хоза бегаш а беш, бела а белаш, шо-шоай балхаш а дуцаш багІа механизатораш. Царна юкъе тоъаш ваш отряда начальник, агронома дешар дийша вола коммунист Шахмирзаев ХІарон. ХІама дуаш батІараш каст-каста дІахьож цун птаба (кшта цІи тиллай кагийча наха отряда документаш чудадача доккха доадача цІалтах) корага сийрда йоагача лампагахьа.

Цу хенна вена хьакхаьчар из ше а. Цунца цхьана йоагІа, шой чакхдаланза диса къамаьл а деш, колхоза керттера агроном Нина Георгиевна Осипова. Доакъар кийчдераш кІаьдбенна ба, хІаьта а Нина Георгиевна бІаргаяйча беррига а хьалгІейттар. Шоашта дукха хІамаш Іомадаь йола йоккха специалист лархІар да из. Вента, ханна а нц из зІамига саг. Хьехамча оал цар цунах шоайла.

Цу ханна, бе доалаш газет а долаш, хьахьалхашка а вахина къамаьл доладир Шахмирзаева ХІарона:

— ХІа-хІа, укх газета тІа кепатехь я доакъареш кийчдара кхайкадаьча республикански месячника условеш, — аьлар цо. — Шоана уж йовзаш я. Къахьегам денал гойта безам болаш вар хІанз из де йиш йолаш ва...

Цуд тІехьагІа къамаьл дир аз Нина Георгиевнацеи ХІарон Хасановичацея.

— Е месячник чакхдалалехьа планагІа тхона енна задани 1850 тонн йола 325 тонн витаминни баьца хьоари кийчде дезаш я. — йаьх керттерча агронома. Шай блокнота тІа а хьежа. ТІаккха бІубенна аьлар: — Кагий нах шоашта тІадиллача моллагІа гІулакх кхоачашдулургдолаш а кхоачашдергдолаш а ба. ХІаьта баьцаш шортта ма йий.

Ший блокнота тІа хьежар отряда начальник а. Цунгара хайра тхона отрядо укх шера аьла лаьрхІа гуралье дийна рожь 268 гектара тІа кхедаьга, вІашагІъедаь кхи иукхи 100 гектара тІа, 185 гектара тІа (хий декхача), люцерна кхы а а (хий декхача латташка) моша йолаш доахана ежен баьца хьоар кийчдей. Кхы а кхедаьл рожь ма Іулаш латтачеха 107 гектара тІа. аьла лаьрхІа суданка яха буц 165 гектара тІа (хий декхача), хІаьта кашарашта гоньхьарча лаьтташкара цу культуро дІалаьцай 368 гектар... Иштта кхебе ба бІаь гектара тІа горохах эбаь кеми ніаал кем шо цхьаьа, силоса лаьрхІа 469 гектара тІа хьажнІаш. Поживной культуреш йоалаш я уж.

— Цу тайпара, — бІубенна йоахар Н. Осиповас, — укх шера оаха кийтьергъя тхоай хьайбашта кхоачам балла хургйола 9 эзар тонн гаргга силос, 4600 тонн йол, 500 тонн баьца хьоар. Шера кхоачам балла долча цу доакъарех дикка доккха дакъа месячник долча юкъагІа кийчдергда оаха.

— Таханарча дийнахьа аьлах даь ткъо аргІа долаш да тхо, — аьлар отряда начальника. — Царца да люцерна аргІаш а. ТІаккха из цхьа эзари ах эзари тонн хІана хилад аьнда хул. Къаьстта лоархІаме да специалисташа цу доакъара лакха мах беш хилар.

Н. Осиповаи Х. Шахмирзаеви вІаши бІарахьежар, тІаккха отряда начальник дІахо дувца волавелар:

— ПланагІа йоацаш лаьттах еллай оаха 1144 тонн сенаж. 70 тонн витаминни баьца хьоар а даьккхад.

...Гобаьккха мел доза хІама сатийна дар. Баьлеча сигла бІа тухсар къаьга сийрдача седкъаша. АргІера сатем боабеш хІама лацар наггахьа аьлха тІа еттаву хІана мара — Іо ца а бушнаш шоай гІулакх деш боахка ремонтникаш бар уж. Тове кхаа йола оатхалаш сатассале тоаьлкха сихбенна хьувзар. Уж таташ механизатораштa доззаш дар, цудухьа цар мерза наб йоаеш хІама дацар.

Б. ПРЕМЫСЛЕР.

СОВГІАТ ДІАДАЛАР

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненко 4 июне Кремле Октябрьски Революце ордени дІавелар РКП Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушескуга.

Из дІакхуча хана цига бар новкъостий В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, В. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, СССР Лакхехьарча Совета Президиума СССР Министрий Советех Председателий заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхьалкхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах. Иштта цига бар Н. Чаушескуна улувбаьнна баьхка румынски новкъостий.

СовгІат дІадалар белгалдоаккхача метте къамаьл дир ноа. К. У. Черненкос.

Новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКО къамаьл

Веза новкъост Чаушеску! Новкъостий!

Сай долаш гІадвугаши гІулакх да аз кхоачашде дезар.

Советско - румынски отношенеш дегІаккхуьлача дика хІамаш карагІдувлярахи ваьча дийнахьа деза кхоастигье пхиъ шу дизарца дувзаденна СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагІа Октябрьски Революце орден еший Румынски коммунистически парте Генеральни секретара, Румыне Социалистически Республика Президента новкъост Николае Чаушескуна.

Тахан хьона деза совгІат — Октябрьски Революце орден дІалуш, белгалдаккха безам ба са, цо тха хьоцара дика уйла. Румынски коммунистически парти, вежарашха дола деррига румынски халкъ — Сийлахь-бокхача Октябра гІулакх дІаходалхар, социалистически коммунистически общество хьалъяр духьа, лаьтта тІа чІоагІа машар Іалашбер духьа цхьана доаттабеча къовсамга гІоллара тха сорагаш оаха дег тІара воарзІаята дІахьохкаш хилар. Советски наха чІоагІа дика хет шоай румынски доттагІашта дика хІамаш карагІдувлаш, дІахо а цар керда толамаш дахар доаш царна.

Оаха дІахо а долда хІама дергда, вай партешта, мехкашта, халкъашта юкъера доттагІала отношенеш массе оагІорахьара цхьана леладу гІулакхаш, цхьоагІонхой бувзамаш меллургйоацача марксизма - ленинизмах социалистически интернационализмаи принципий лардаь тІа, социализмаи машара гІулакхен духьа чІоагІдалийтарах дегІаахийтарах.

Сийлахьа совгІат оаха дег тІара даькъали дувц хьа, веза новкъост Чаушеску.

Жоп луча кхдара доаш оалаш къамаьл дир ноа. Н. Чаушескус.

Сийлахьа советски совгІат дІадаларца ноа. Н. Чаушеску дег тІара даькъала вийцар Коммунистически партеи Советски правительстван кулгалхоша, румынски новкъосташа. Цар лоацаш доахар цунна цун партийна пачхьалкхени гІулакхашка шин парте бувзамаш дІахо дегІадоалалар, советски румынски халкъий доттагІали цхьана леладу гІулакхаши дІахо дегІадоалалар духьа, Европерчен деррига дунен тІарчен машара духьа цо керла толамаш дахар доаш.

(ТАСС).

Михаил Александрович Шолохов виц ца волийташ дагалоаттаварах

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои соцам баьб сийлахь воккха советски яздархой общественни деятели, шозза Социалистически Къахьегама Турпал, Ленински СССР Пачхьалкхени премий лауреат виц ца волийташ дагалоаттавара хьалъехьа.

Соцамо лаьрхІад:

город Москве М. А. Шолохова памятник оттаде.

М. А. Шолохова цІи тилла:

городашна Москверчеи Ростов - на-Донурчеи цхьацца кердача улицах;

Вешенски педагогически училищах;

городашка Москверча, Ленинградерча, Ростов - на-Донурча цхьацца библиотекех;

Казахски ССР-ерча совхозах;

форда флота Министерства цхьан кемах.

Ростовски областерча Вешенски районах Шолоховски район аьнна кхы цІи тиллай центр Вешенски станице а хургйолаш.

Ростовски областерча Шолоховски районе М. А. Шолохова Пачхьалкхен музей - заповедник хьаергъя. Музейна - заповедника чудоагІаргда: Вешенски станицера яздархочун чуІийна цІаи усадьбеи, Кружилински хуторера из ваь цІа, М. А. Шолохова бера халарен кхуви воагІаш хиннеи Іешаш дІадаха Боковски районе Каргински станицера цІа.

«Тайха Дон» яха роман яздаь Вешенски станицерча Шолохова улицагІара цІа, хІаьта иштта Шолоховски районера лоравеш йола Іалама ландшафта зонаш.

М. А. Шолохова музей-заповедник Эрригсоюзни туристски маршрутий перечена юкъехьу. Цунца дувзаденна Вешенски станице хьалъе лаьрхІад гостиницеи общественни кхачан предприятии.

М. А. Шолохов виц ца волийташ дагалоаттавара хьалъехьа КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои баьча соцам тІа лаьрхІад:

М. В. Ломоносова цІерагІча Московски пачхьалкхен университете, М. А. Суслова цІерагІча Ростовски пачхьалкхен университете, А. М. Горьке цІерагІча Литературни институте М. А. Шолохова цІерагІа шийша стипенди оттаде.

Город Москверча Сивцев Вражек яхача переулкагІарча, дукхача шерашка М. А. Шолохов ваьхачеи цо болх баьчеи № 33 йолча цІенах мемориальни улг тоха.

Ростовски области Вешенски станицерча М. А. Шолохова кашт тІа чурт доглІа.

СССР яздархой Союза мукъа бенийб кьопача авторий динагІйолча произведенеех хІара шера хьежаеш йола М. А. Шолохова цІерагІа ши премии оттае, хІаьта иштта тІадиллад М. А. Шолохова литературни тІехьаленах йола комисси вІашагІйоллийта.

Ноа. ПЕРЕПЕРЧАЕВА Л. Н. «НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР БОЛХ БЕЧА БАГИРХОЙ ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАМЧА» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЛЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Дукхача шерашка хьаьнала къахьегарах, болх беш болча кагирхошта беркат а доалаш коммунистически кхетам тедарах «Нохч-ГІалгІай АССР болх беча кагирхой заслуженни хьехамча» яха сийлен цІи лойла Переперчаева Леонид Никоноровича — СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене конструктора отдела надежноста бюро начальника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный, 4 июнь, 1984 шу.

ПЛАН ТІЕХККХОАЧАШЪЯЬЙ

Моахьаш дІа-хьа кхахьара укх шера пхе бетта план 103 процент кхоачашъяьй Гудермес яхача машинаьхьа станце локомотивни бригадаша. Локомотивий машинисташа шишша состав вІашагІхеттаи а вешта езайоккха поездаш а дІа-хьа кхувлар бахьан долаш йоагІаш йолча нормал совгІа цхьа миллионеи ах миллиони тонн кир дІаяхьа вІаштІехьдаьннад укхаза.

ХІаьв локомотивни депо коллективо шерра шай балха юкъейоалеш латт шишша поезд вІашагІа а юзаш беза мухь тІеболи поездаш дІа-хьа кхувлар метод. ХІара кхоалагІвола локомотива машинисто дІа-хьа кхувл цу тайпара йоккхий поездаш. Къаьстта цу балха тІа дика кайоалл машинистий Т. В. Ибрагимова, В. В. Курчанске, П. Ф. Скрыпникова, А. А. Яковенко, кхыдар.

Дукхьал байнача цхьан бетта пар вІаштІехьдаьннад пхи бІаьнел совгІа укх тайпа поездаш дІа-хьа йига.

ДОТТАГIАЛА ХЬАЛЕ

КПСС Центральни Комитетон СССР Лакхехьарча Совета Президиумон 4 июне Йоккхача Кремлевски дворецe шу оттадир РКП Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушеску сийна.

Н. Чаушескуца цхьана бар из воагIаш цунна уллув баьнна баьхка румынски партийник паччахьалкхени дентелаш.

Советски оагIонгахьара шун тIа бар новкъостий К. У. Черненко, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советен Председателий заместителаш, СССР министраш, СССР Паччахьалкхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

Шун тIа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос.

Новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКО къамаьл

Веза новкъост Чаушеску!

Деза новкъостий, доттагIий!

Мунъаба, сона КПСС Центральни Комитетен СССР Лакхехьарча Совета Президиумен цIерагIа Румынски Коммунистически парте Генеральни секретарага, Румыне Социалистически Республика Президентага новкъост Николае Чаушескуга, укказа баг1ача берригача румынски новкъосташка цIайкха а моарцал дала.

Йоккха событи гарга кхоачача хана инйсьепнай Советски Союзера шун визит. Кастта 40 шу дув 1944 шерарча дицлургдоацчача дийнахьа деиз, Советски Эскаро кхоталонца наступлени яри геро бе а делла патриотически низаш гIовттари бахьан долаш Румынера тIема-фашистски диктатура тIера кхессача, кердача сийрдача вахарга бода никъ румынски халкъа хьалхашка хьабеллабеннача хана деиз.

ТIом чакхбьенначул тIехьагIарча шерашка румынски къахьегамхоша тIехьабиса, аграрни хиина шоай мохк Коммунистически парте кулгалца дукхха доакъош долаш а дегIауха экономика йолаш а йола социалистически паччахьалкхе а яь дIаоттабаьб. ХIаьта из тхона дег тIара дика а хет.

Цхьана леладу советско-румынски гIулакхаш — массанена а хетар айса аргда мотт сона — боарраха гIа дегIаух. Лард дика я цар. Советски Социалистически Республикаш Союзаи Румыне Социалистически Республиканеи юкъе доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIашии новкъостал дара хьакъехьара Договор, 1976 шера цхьана яь советско-румынски заявлени, вай шии мехка кулгалду партийнни паччахьалкхени дентелаш вIашагIкхетар ах яь балдаш. Керда импульс лургьа парна хIанзарча вIашагIкхетаро а.

Вокъонца хаьдда ала мегаргдолаш да — талан хинача переговораша политически, идеологически, экономически, культурни, кхыча доакъошка советско-румынски отношенеш дIахо дегIайоаладе вай кхы а кIезига йоацаш торонаш а.

Тоъал дикадараш хилар доггдоахаш да вай ВIашагI Экономически Новкъосталдара Совета членаш долча мехкий паччахьалкхенашта керте латтарий боарама хургйолча экономически совещанех. Цига белгалде дезаш да социалистически экономически интеграци дIахо кIоргъяра, СЭВ-а доакъашхой экономически потенциал онда яиккхара наькъаш.

Шоай маьршача кхолламий планаш чоалхамача, кхохкадейначa дунеи халкъашта юкъерча хьалашка кхоачашъе сецча кхьчад социалистически мехкаш. Из кхохкамо чIоагIбаларах бола бехк дунена доал де лаьрхIача США доалдеча гIоазарашта тIабуж. Цар тIатеIIа чакхбоах Советски Союзацара, социалистически паччахьалкхенашцара тIема совле яккхара тIаберзабаь никъ, герза церда тайпаш, эгтара хьалха ядерни дар, хьадара шерра масштабни программаш кхоачашъю. ТIема низаца вIашдухьала латтача низий арена е гIерт ВIашагIкхийтта Штаташ космосах а.

ТIема кхерам кхы а боккхагIа хул Советски Союзаа кхыча социалистически мехкаштен тIахьожаь йола юххьанцара хIама тохара американски ядерни ракеташ Малхбузен Европе дIахо а йоаржаеш латташ хиларца дувзадена.

Цу хьалашка ший цхьоагIонхошца цхьана юха духьала даха доагIаш дола гIулакхаш кийч ца дича ялац Советски Союз. Цхьатарра кийсденнача тIема низий боарам толхабе, социализма дуненна гарга США-неи НАТО-неи тIема совле яккха, оаха цкъа санна дуккхаза а дIакхайкадаь ма хиллара, вIашитIехьдаргдац. Советски Союза, тха доттагIий кхерамзле тешшаме, фуннагIа-моллагIа хилча а, IалашъяЬ хургья.

Натоски пропагандо хIама теаис врахийдай ядерни дешаех йола переговораш ца хилара Советски Союз бехке я аьнна. Хьадагалаьца ма хIама, гуш ма дарра. Вашингтонан Малхбузен Европерча цун мугIарех барештен нийшад бокъонца долаш дар халкъех лочкъадар духьа. ХIаьта долаш дар укх тайпара да: Женевера переговораш юкъагIъяккхарга, ядерни герзех лаьца еча переговорий еррига процесс йохарга кхоачаваьр тIема совле шоашкахьа яккха, малхбузенeвропейски территоре тIа социалистически паччахьалкхенашта духьала агресси йоларa плацдарм хьае дагадехача американски доалдеча гIозарий политика я.

ХIаьта а халкъашта бIаргагу керда американски ракеташ Европе гучалларо гIулакх мича кхоачадаьд. Цхьаккха тайпа тIема-стратегически совле Вашингтоно яьккха а яц, е йоаккхарг а яц. Цхьабакъда, вIашдухьала латтача ядерни низий боарам-м лакхбеннаб. Ядерни катастрофе хилара кхерам дукхагIа хиннаб, хIаьта керда американски ракета цига гуча массаза йоал из дIахо лакхлуш а ба. ВIашагIкхийттача Штатий шоай кхерамзле чIоагI ца ярал совгIа, валъенцай. ХIаьта а, бакъдар дувца безам болаш бац Вашингтонербараш. Сага цецвала везаш цхьаккха хIама ца хилара куц уттадеш ба. Декал тоъац ядерни кхерам, цу тIа а массанена а, дукхагIа хулаш латтилгах дола бакъдар бакъ да ала.

Советски Союз хоадам боллаш духьала я дIахо а цу наькъагIа ахара. Герзаш Iоадалга кхерам совбоахилга — оаха бах хоржам бац. Тхо хоадам боллаш гIехьа да вIашдухьала латта тIема низ кIезигбаре цу гIулакха нийсхоли цхьатаррарча кхорамзлени принципага хьежжа барт вIаштIехьбаккхара.

Цкъаза оал: Малхбузен Европера американски ракеташ терхал ца а еш, переговорий истела хьалхашка Iохайшача дикагIа дацархьогI? Оаз-и во йовцачоа тара я цу къамаьла. ХIаьта а цу тайпара позици хьатIааца мегаргъяц. Фу переговораш хургьяр уж? Ма дарра аьлча, цига деш дола къамаьл герзаш кIезигдарех а ца хулаш, НАТО кхы тIа а герзаща кийчъярах — американски ракеташ Малхбузен Европа малагIча метте, мел оттаде деза яхача дешах хургдар. Пайда эца йиш йоацача аьнна хургьяр стратегически герзаш кIезигдара торо а. Хьалхара хIама тохаш йола американски ядерни средстваш социалистически мехкашта гоннахьа Iоаяра дола нехал хьадийлла латтача хьалашка, кIезигагIа дале а лора ца далар хургдар — социалистически содружества кхерамзленга дилдача — воай герзаш кIезигде доладалар. Лоаца аьлча, американски ракеташ оттаеш латтача хьалашка переговораш яро наха моттийта мара кхерамзле хулийтаргъяцар, кулгаш хьадоастаргдар сиздаь герзаш хьадара тIехьалаттарий.

ХIаьта а конструктивни переговораш яра бокъонца дола хьалаш вIаштIехьдахара никъ болаш ба. Фу эш цу гIулакха? Европейски латтан тIа американски ракеташ гучаккхарца дувзаденна юкъарчал доацаш дуненна тIабоахсабенна кхерам дIабаккханза баргбац. Американски политикий хIанз а тIехьа корта хьувзабеш а Женеве хиннача переговорашка США-с тIайнача предложенеех къаьхта хьагучаьнна а йола тIема совле яккхара уйлаш керта чура дIаяха а еза.

Советски Союзах лаьца аьлча, тхо тхоацта совле лехаш дац. ХIаьта, нагахьа санна вIаши мегаш йола решенеш яра бокъонца хьаш доаш хилара белгалдолаш тхона бIаргайча, гIулакх тхога хьежаш латтаргдацар.

США-и НАТО-а милитаристски наькъа Советски Союзо. Варшавски Договора доакъашхой долча вокха мехкаша духьала уттаю Европерен дерригача дунен тIарен хьал унахцIеяа дара тIаерзаьлча хьадача машара инициативай шерра программа. Из программа — венараша долча мехкаша цхьана къахьегарах хьахишар. Из конструктивни лард я ядерни тIема кхерамах адамле кIалхаръяккхарга вугаш а вIаши мегаш а бола барт вIаштIехьбаккхара.

Варшавски Договора юкъе данъа лоацача паччахьалкхений гIулакхаш машар безаш хилара къьгга тешал ду вIаши тIема низ юкъе ца бенкхарсе машара отношенеш хьаллоаттаярен хьакъехьа Договор дарах лаьца дукха ха йоацдаш НАТО мехкашка цар даьча Кхайкаралo. Малхбузе хIанз укх сахьата йист хулаш яц цу хьакъехьа, хIаьта цу тайпара даьча Договорах бокхача политически лоархIаме бустам хургбар, цо гIо дергдар дунен халкъашта юкъерча отношенешка дика эргалонаш яра. Стоаголье СССР-о ший цхьоагIонхошца цхьана предложенеш елар юкъера тешам чIоагIбара, европейски дунен халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяра гIо де лаьрхIа.

НАТО правительствай исталаш тIа кхы а яда гаьнна йолхаш йола предложенеш: химически герзаш Европа мукъаяккхарах, тIема гIулакхашка дIаухийтар сов ца даккхарахи кIезигдарахи. Цу гIулакха а мегаргдола жоп хазац тхона НАТО мехкашкара. Цул совгIа, Вашингтоно ший цхьоагIонхошкара дIадех тIема кийчо ярга тIехь-тIехьа дукхагIа рузаьге дIаухийтилга.

Дуней халкъашта юкъерча хIанзарча хьалашка къавстта лоархIаме да вежарашха долча мехкий цхьоагIон кхотадаларни марксизма-ленинизмаи социалистически интернационализмаи принципий ларда тIа ма могга чIоагIдар, дунен арене цар шоай гIулакхаш айхха вIаши бувзам болаш леладар.

Машар чIоагIбара хьашташна тешшаме латт социалистически мехкий оборонительни союз — Варшавски Договора организаци. Вахаро дог тешадеш хьахьокх, из союз хIанз вай халкъаштен цхьоагIо йолча кхыча мехкий халкъаштен карагIаьнна исторически хIамаш укх тIъаь итт шу гаргга хана тешшаме доладеш латтилга, дунен тIара событеш дегIаукача цо дика воздействи цига. Из лорае а чIоагIъе а еза.

Къамаьл чакхдоалаш дIаала оалам бар са, Москвера Хьа визитон вайна юкъе хиннача переговорашен вай мехкаштен халкъаштен юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара гIо дергдолгах се дог тийша хилар.

Мукъаба сона вай текъабе:

Новкъоста Чаушескун вокха румынски кулгалдойи моаршалла!

Вежарашка долча румынски халкъа хIама тоадалара хьамара!

Машарех коммунизман гIулакх бахьан долаш доаттабеча къовсаме КПСС-и РКП-еи, СССР а Румыне Социалистически Республика а кхоталлара хьамара!

Жоп луча кепара къамаьл дир Н. Чаушескус.

Новкъостий К. У. Черненкон Н. Чаушескун къамаьлашка чIоагIтIа уйла тIаяхийта ладийгIар, дIахдаь тIоараш а тохаш тIайшар уж.

Безамеча, доттагIала хьалашка чакхъьлар шун тIа яьнкха ха.

Цу дийнахье а шоай цIавахар Н. Чаушеску.

Внуковски аэродроме Н. Чаушеску накъавоаккхаш бар новкъостий А. А. Громыко, Г. В. Романов, К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

Октябрьски революце орден лелача «Красный молот» яхача заводе эгтара дикагIвола производственник лоархIаш ва Чепурнов Николай. Цо кулгалдеча токарий, комсомольски - кагирхой бригада коллектива хьалхара моттиг яьккхай завода еррига бригадашта юкъе ьаррача социалистически яхье. Дукха ха йоаццаш Николай дакъа лоаццаш хилар город Орджоникидзе хиннача Къулбаседа Кавказа токарашта юкъе хиннача конкурсе. Цига цо къахьдира моттиг а яьккхар.

СУРТА ТIА: комсомольски - кагирхой бригада бригадир Н. Чепурнов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Юртахошта новкъостала

Шоай подшефни йолча колхозаштен совхозаштен доакъар кийчдарая карарча шерара ялат чуэцарйн новкъостал де комбайнаши кхьйола юртбоахама техникен лелаяра говзал Iомаль вола 20 саг вахийта лаьрхIад Старопромысловски мехкдаьтта доакхарашe. ХIана царех дукхагIбараш юртбоахама къахьегамхошца цхьана чуйнна кхашне баьцаш хьокхаш ба. ХIаьта вокхаш шоай комбайнаш ялат чуэцара кийчъеш боахи.

Дийнахьара нормаш кхоачашъярая совгIа, тIехкоачаш а еш хьабсагIа доакъар кийчдеча ЦхьоалагIча Маи цIерагIча колхозе къахьегаш бола мехкаьттахой С. Сатуев, А. Ткаченко, В. Кузнецов; «Загорский» совхозе А. Исламов, С. Дудуркаев; «Горячеисточненский» совхозе С. Хазбулатов, И. Мерзоев, А. Долиев: 1-ча Молочный совхозе А. Добрянский; «Нефтяник» совхозе Н. Земляной.

Старопромысловски юртбоахама новкъостала бахийтараша дош деннад, карарча шерара хьувкъам чуэцача шоаш болхлой класса сий Iодожарг ца хиларах, хьанаре къахьегаргхьарах.

А. ТИЩЕНКО.

Болхлочун уйлаш

ХАНО ДIАДЕХАРАШКА ХЬЕЖЖА

Малгобекски бурув тохара балхий управлени аз къахьега дийна ва я. Аттачарех бац тха болх. Юххьенца со бурувдеттар волаш къахьега волалуча хана кхы а калагIа дар: яцо ма эшна техника, технологи кхьене яр, дукха хIама дIадодар бурув тохарга. Кхы тайпа де таханара сурт. Ткога а хIанзарча хано дIадехарашка хьежжа йола керда оборудовани, низ боле техника.

Хьацаргьа вай дукхьал оаха хIанз бола бу тхьоалагIа буровой. Из уллa вемарашка йолча Черси-Балкъаройнерча, Арам-Девтерак оалача моттига. Бурув тохарга дIадодар лов а деш укх шера хьаккарча бия бетта 1363 метр бурув тохад, вам 1212 метр йоана. ХIаьта май бетта планагIа тоха доагIар 430 метр йолаш 613 метр тохад.

Оаха чIоагIа тешам тIабоалийт балха вемах бизза пайда эцара, бийдал, электроэнерги кхом беш дIаекийтара. Цу дакъе массаваш а доаладергда аз.

Кердача вахта балза моттиг кийчъеш за вахье йоаш. Ший арлагIа бола ба дIаеттача цунна е йоаггIеча яьнсала кийчо ю бола бех йоалеча смена. Буровой сеце а ца еш кхоачашду уж гIуленкаш. Бурув тохарга дIайода за цу гIулакхо хоадам боллаш доацью. Бригадо пхе бетта кхадаьд массеах сагеди.

ТIеккха къахьегама овсарле пикхьараш продукцега дIадодар воздарехи, материалаш, электроэнерги кхом беш дIаехийтарах кьеллинна пайда 91 эзар сома маьха ба.

Цу толамашта юкъе доккхагIа дола дакъе кхоач тха бригадирага Галоев Iеьлийга. Тха управлени моттел, ерригача республикe а дика воаьаш саг ва Iеьла. Болх перттIа вIаштIехьбаккха хереи совгIа ва даг-цIена, эшача гIо да кийча вола дика новкъост ва. Йоцаке терло ю цо наьха къахьегамцара бавам сообщикара, бытевой хьелаш тоадера.

Къьстта аргда аз бытевой хьалех лаьца. Дика цIа уголок, столови, саьиIара вагончикаш я тха. Дийнахье кхоазе бIайка кхача ба. Буровойна гаьна йоацдаш дIабийнай кхартошка, кхарсак, помидераш, кабуьрх ВахтагIа мурье болча наха цаьрга Iунаш ду.

Балхах мукъадолча хана волейбольни, шахматни, шашечни турнираш ю вааза, миттe сейрийна хьала бос бола телевизор я бригадега.

Гуш ма хиллара, дика болх барал совгIа воза, пайданегIа хургдолча тайпара сеаьIа а хоа тхана. Цу дерригача гIулакхаш вIаштIехьдоалийт наьза барт-йиш чIоагIде, дикц са е ваIа керда балха смене дIайолее.

МалагIа дахараш да дIахо йодача хана тхона хьалхашка латтараш? Эгтара хьалха хIарана кхетадe дезе ше къахьегама производства вихза да ше вохта, зIамигчун е доккхачун а хьурмат де дезилга, дисциплина дика хила езилга, уж да лоархIамегIа дола дешаш.

Тха бригада из дерригa дика кхетаду. Цунна дола къьгта тешал да хIанз ешa цхьайтталагIча пятилетка тIехьарча шера чоагIа къахьегаш хилар.

Х. ЦЕНТРОЕВ,
Малгобекски УБР бурувдеттар.

КЪАМАШ ВIАШИ ДУВЗА МОТТ

ДегIаенача социализма хьалашка дахаш дола советски халкъ чуйнна коммунизм хьалъеш доаллача хана къахьегамхой интернациональни дог-уйла йолаш хьалихебеча ший къьстта моттиг дIалоац СССР халкъашта юкъара бувзамаш чIоагIдеш, уж вIаши кхотадеш, дахьен а дунен а культура ганзех кхета царга торо хулийташ болча эрсий метто.

Из боккха лоархIам болаш хиларах цкъа санна дуккхаза белгалдаьхад В. И. Ленина: «...Тургенева, Толстойн, Добролюбова, Чернышевски мотт сийлахь-бокхаи низболаш ба».

Халкъашта юкъера бувзамаш тIа-тIа чIоагIдеш болча эрсий метто экономически а культурни а дахьъе вIаши гIулакхаш царга дIа-юха леладайта йиш хилийта ца Iеш, уж общественно - политически хьаьгъехье партен правительствен хьалхашка уттаду деккараш кхоачаш дечa шоайла дикагIа дог хоаш хулийт, дегIаахарга диалача тIа-тIа кхы а лакхагIча боарамга кхоачийт. Иштта, хIара къаман, народноста бувцача меттанарча вахарах дIахоададе йиш йоаца дакъа а хинна дIаэттаб сийлахь-доккхача къаман мотт. Цох оалаш ма хиллара хинай «къамаш вIаши гарга уазаре сийлахь-йоккха ускоритель, керда саг хьалкхевара бакъ йола средство».

Из дерригa ца хьоадича а массанена Iомабара эьттув болашагIеи аттагIеи ба из. Тiанкха кхетадеш да из хоаши бувцаши бола вай мехкара нах тIа-тIа дукхагIа хулаш боагIилга. ХIаьта из Iомабелга царна саго деккхарг даь тIадуллаш дац, вахаро ше дIадехаш хиларца цар шоай лоIамагIа деш да. Иштта, масала, 1970 шера эрсашха боацача нахах 13 миллион саго Ленина мотт шоай наьна мотт лоархI аьнна дIаяздаьдаьхе. 1979 шера цу тайпара бараш 16,8 миллионга дIакхаьчар, хIаьта из шоай наьна мотт лоархIаш бола берригаш дIалаьрхIача уж 58,6 процентага дIакхаьчаб е, вешта аьлча, вай мехка бахача нахах дукхагIбараш ба из хийца бувзаш.

Социализма коммунизма хьалъеча хана эрсий мотт бахьан къамаш метташ дегIаяха, дIахьегIа хиина Iац, ший арлагIа эрсий метто а хьакйду, кхыча къамий меттанара цар материальни культурни вахара ший тайпара йола бешхалонаш хьагойта деш. Иштта, эрсий меттаалла ладеш болча Айтматов Чингиза, Гулиа Георге, Сулейменов Олжиса, Кашоков Алима, Ахматова Раисе, Базоркин Идриса, дукхачa кхычар шоай къаман культура, быта, оамалий, психологе ший тайпара йола белгалонаш юкъе а кхуллаш, кхы бIаьхегIа баьб эрсий мотт. ХIаьта цунца цхьана советски халкъа цаI йолча интернациональни культурела шоай дакъа юкъадихьад.

Вай мехкарча къаман республикашкара хьаулаш хиинача предложенешка хьежжа 1983 шера июнь бетта КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои къаман республикай юкъера дешара школашкеи кхыча дешара заведенешкеи эрсий мотт хьехилга тоадара кхы тIа а де дезарех соцам тIайнаб. Цу тIа белгалъьккхай эрсий мотт Iомабелга аттача дакъкхара, хьехархой кадраш кийчъелга шердаран тоададараш, цар квалификаци лакхъяра тIаерзаьча мероприятей бIарчча комплекс.

Эрсий мотт боккхача маьхера ба эгтара дукхагIа къамаш дахача Къулбаседа Кавказа къахьегамхошта интернациональни кхетам балара, халкъий доттагIали вошали чIоагIдара. Малгобекски районa «Ингушский», Ачхой-Мартановски района «Новосельский», «Шалинский» совхозашка социалистически тохнамаш деш нохчаша а гIалгIаша а яздаьд эрсий мотт харо шоашта болх беча, нахаца дIа-юха бувзам лоаттабеча, бераш хьалкхедеча, шоашта дегIаухача, искусства чоалхане проблемаш къестаеча гIо-новкъостал ду, яхаш.

Халкъашта юкъе бувзамаш лоаттадеча метто социалистически къамий социальни духовнии вахара еш йолча воздействе процессашта тохнами пропаганда яри чIоагIа лоархIам болаш хIама да. Цудухьа ца ховш нийсденна хIама дацар 1982 шера город Грозне «Къулбаседа Кавказа халкъий кхелашка эрсий метта лоархIамахи цар литературни метташ дегIадоаладарахи» яха регионални Iилмаи конференци яр. Цига яьшхар автономни республикай къаман школашка эрсий мотт Iомабеш Iоаль опыт. Вовзаш волча языковеда, профессора Ю. Д. Дешериева ше яьча доклада тIа белгалдаьккхар: «Дукхача къамех латтача Советски паччахьалкхене ледеча меттаща дувзаденнача вахарцара дIаховдаде йиш йоаца дакъа да Къулбаседа Кавказа халкъий меттай вахар. Советски обществa меттай вахар дегIаахара юкъера закономерносташ хоадамбеш и Къулбаседа Кавказа халкъий вахарерча а цар литературни мотт дегIабоалабечара а эрсий метта лоархIама характеристика яарца.

Къулбаседа Кавказа халкъий меттай вахар дIахо дегIааxара керттера тенденцеш укх тайпара белгалъювл. Цкъа-дале, кхы дIахо а дегIа йоагIаргьа къамаша лебеча эрсий метта къулбаседа-кавказски модель. ШоазлагIа-дале, цу халкъий вахарера, цар шоайла а СССР кхыча районашка дахача халкъашца культурни гIулакхаш дIа-юха леладечара эрсий метта лоархIам лакхлургба. КхоалагIа-дале, моттигера хьалха шоай йоазув ца хинна метташ функциональни чурча структурни дахьъе уж ледеш берий хьашташка хьежжа дегIаухаргда. ДиазлагIа-дале, шоай йоазув доаца ткъо совгIа метташ ледераш шоай лоIамагIа шоашца дахача доккхийча халкъий литературни метташка доалара процесс чIоагIлургьа». Метташ дегIаахара дешашка хьожаш хиннача конференце холуш гIо дир интернациональни кхетам балара декхараш толаме чакхдахара а.

Автономни республикай партийни организацеш чIоагIа лоархIам беш я эрсий мотт Iомабарен хьехарен гIулакха. Укх тIехьарча шерашка КПСС обкомаша, горкомаша, райкомаша школашка, техникумашка, вузашка ма гIулакх корта болаш оттадаь чакхдаккхийтара тIаеравь массехк лоархIаме решенеш тIайнльй. Из дош хаддаза дувцаш я массови информацеи пропагандаи средстваш. Дуккхача шерашка къахьегамхошта интернациональни кхетам луча эрсий метта лоархIам хьагойташ йола статьяй цикл араювл газеташ тIа, телевиденеи радиои гIолла передачаш ю. Цу хьакъехьа шоашта хетар дувц школай хьехархоша, вузай преподавателаша, Iилманхоша, журналисташа, яздархоша. ХIаьта цар яздечох лаьца каст-каста газеташ дешарашкарен радио ладувгIарашкарех письмош ух. Цар массане яхар санна хьаллоац цар тIа дувцар. ХIаьта а нийслу кхы тайпара уйла яраш а. Шоай къаман мотт чIоагIа беза тхона ала гIертачарех цхьабараш раьла бац кхыча къамий меттанцара дешашта наьна мотт бIехбу, яхаш. Царна дагадохийта лов дунен тIа цхьаккха «цIена» мотт ца хилар. Дерригача меттанка, цу дахьъе эрсий метта а юкъе Iалальмате дукха да кхычахьара хьайдаь дешаш.

Къамий меттай «патриоташта» дагадохийта безам ба казахски литература классика Мухтар Ауэзова аьнна дешаш: «Боарам боацаш ший моттх формага диллача къаман, чулоацамга диллача социалистически литературен дезаш вар дукха кIоарга, хьехами кхетами эца мегаргбола хIамаш шийца дола эрсий мотт а литература а дезаш хила веза. Дицдалийта йиш яц эрсий мотт хьа шоллагIа наьна мотт хинна дIаэттача хана дена дуне массе оагIорахьара доваларa, Iилманеи Iаламеи къайленашка кхачара торонаш боарам боацдаш шерлуш хилар».

В. ДЫХАЕВ, журналист.

КЕРТТЕРДАР: ДИСЦИПЛИНЕИ БЕХКТОККХАМИ

БАРТ-ЦХЬОАГIО ЙОЛАШ

Октябрьски бурув тохара балхий управлени эгтара дикагIа лоархIарех я Найдак Владимир Павлович керте латташ йола бурув детта бригада. Ер пятилетка йолаелча денз ГIойт-Корт яхача моттиге цо техад 15400 метр совгIа бурув, тIайнцача социалистически декхарех лаьрхIачул ши эзар метр дукхагIа а тохаш. Промышленни эксплуатаце дIаеннай яь скважина.

Гойт-Корт яхача моттиге № 116 йола скважина йоаккхача «Грознефть» объединене чу мел йоагIача буровойшта юкъе эгтара лакхагIа коммерчески сухал хиир цу бригада. Бетта хIара ставоцаца юкъера лаьрхIача тохаш дола бурув 1018 метрга дIакхаьчар. ХIанзалца цхьаккхa бригадо баьккха бац из сацаш бола толам. Цул совгIа дуккхача хана деиз аварп ца хулийташ болхa тIа цхьаккха тайпа хатар ца хулийташ хьабоагIар из.

Ши-шегIа хьаулаш дац бригада коллективо доаха толамаш. ВорхI шу хьаьха вIашагIъеллар из бригада. Юххьанца болхлой зуш, цар оамалаш йовзаш, хьанна фу дулургда хьожаш хилар буровой начальник Найдак Владимир Павлович. Дисциплина дика яцар бурувдеттарий. Цу хьакъехьа къамаьл хилар буровой начальника ший йоккха йоацача коллективаца. Ше къамаьл деш буровой начальника аьлар: «Соца болх бе безам болча хIаране къахьегамен производственни дисциплина лакха хила еза, барт-цхьоагIо йолаш, хаддаза ший балха гоалл лаахьеш хила веза хIаравар».

Дукха болх бе бийзар Владимир Павловича ший коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбоаккхаш. ХIана цул бригада чIоагIа я. Октябрьски УБР-е меттел «Грознефть» объединене а эгтара дикагIа лоархIаш я из. Еррига шийни социалистически яхье цкъа санна дуккхаза а хьалхара моттигаш яьхай цо. ХIанз бригада балха тIа ший стиль я, хIаране ший производственни операци йиза кхоачашъю, болхлой лакха сакхетам ба, хьалхацка латта деккараш дика кхетадеш ва хIаравар.

Иштта бригада къахьегаш яхаш хиларах дола масалаш доаладе йиш я. Хьалъе езаш яр «Гойт-Корт-82» яха буровой. Цу хана из болх бара мукъа йолаш УБР-е цхьаккха вышкомонтажни бригада хиланзар. Хьежа дергда шун, аьлар управлене начальника. Цу гIулакха уйла йир бригада коллективо, хIаране кхетадора болх ца беш вагIа йиш йоацилга, буровой ше хьалъе лаьрхIар бригада.

Цхьаькха масал а доаладергда вай. Цхьан дийнахьа бурувдеттачо екна задани электрик кхоачаш ца ярах болх а ца беш лаьттар буровой коллектив пхе сахьата. Из «ЧП» яр. Бехкечоа чIоагIа бехк бир, дIахо иштта из болх бе дага ваце шоашта юкъе моттиг йоацилга дIахайтар. Дикка кIезигагIа деладр луш дола алапи, хьовза ца еш социйир преми. Нийсденна гIулакх берригача болхлоша нийса кхетадир, ше гIалат валарах чIоагIа бехказа ваха электрик а хьайзар. ХIанз цул дикагIа болх беш цхьаккха вац бригаде. Бала безачоа хьехам луш, моллагIаьр гIалат ца валийтара шоай низ кхоачар деш къахьегаш ба бригадера лаьттан ченаш техкараш.

Укхаза хьоаха ца дича даргдац бригада болх ииштта вIаштIехьбаьиккхаб а. Массаза а тIахьожам лоаттабу начальника скважина бурув тохара технологи нийса лелаяра. Халача балхашта механизаци яьй, массехк професси йолаш болча бурувдеттарашта къахьег бригадин формагIа. Цудухьа пайда а эцаш дIайохийта балха ха 94,7 процентага дIакхоачаяьй цар. Из дика яьокхам ба. Оборудованех бизза пайда кIабарах, тишъенна оатхалаш ший хаинахьа хувцарах, оборудовани, механизмаш дIеоттае дика хоаш хиларах, кхыдарех - хьанина гIулакх да из.

Бригада коллективо къахьегама овсарле лакхъяра йолча керттерча ший резервах доарI вахташ хувцалуча хана йоаш йола ха из могга кIезагъяр, оборудовани балха моттига массаза а цIена хулийтилга. Цу дахьъе ледарло яь, болча тIа хьозам хилийта моттиг нийслац бригаде. Октябрьски УБР-е эгтара хьалха йоккхийча блокех яь йола буровой установка дIа-юха кхахьа йолаьрех я из бригада. Цо торо хилийтар къахьегама овсарле дикка лакхъе а буровой вIашагIйоллачa деш дола балхаш 30 процент сихагIа чакхдаха а.

Производства эффективность лакхъяра тIаерзадаь а дукха балхаш ду бригаде. Химически реагенташ, доагора-смазочни материалаш, цемент, электрически энерги кхоярах ер пятилетка йолаелча дена паччахьалкхена цо баь пайда 650 эзар гаргга сом ба. Бурувдеттараша доахача къахьегама толамашта юкъе доккха дакъе лаьцад рационализатораша а. Цар кийч а яь производствана юкъейоалаяьча рационализаторски предложенеша 122 эзар сом пайда баьб.

Дерригa къахьегама толамаш хьакхоалаш бараш нах ба. 30 сагах латтача бригада хIара бурувдеттачо ший хьинара низи кхобац шоай коллектива сий лакха лоаттадаре. Царех ба бурувдеттараш Г. П. Кривоносов, В. И. Пирогов, С. Н. Павлов, В. В. Гусаков, Къахьегама Сийлен шоллагIча степена орден лелаеш вола В. Н. Киреев. ТIаккхьарчунна еннай «ДикагIвола бурувдеттар» яха сийлен цIи а. Иштта дика къахьегаш ба слесарь В. Н. Чреватый, электромонтер А. Н. Габанов, оператор-коллектор В. А. Артемьева, кхыбараш.

З. СИЗОВА,
«Грознефть» производственни объединене НИС-а социалистически яхь вIаштIехьъяккхара балхача отдела начальник.

ДИКА КЪАХЬИЙГАРАШТА — СОВГIАТАШ

ДIадахача шера 60 гектара тIа коартолаш хьалкхейир Назрановски района «Экажевский» совхоза Евлоев Шаlипа Хьажбикара кулгалдеш хиннача звенос. Цо хIара гектара тIара чуйнар 263 центнер коартолаш, пламагIа 115, лехкарегIа 150 центнер мара ца хиначa. Республика коартолаш лелаеча звеньяшта юкъе лаьрхIача социалистически яхье хьалхле яьккхар хьанвар долча коллективо,

Юрта боахама культураш хьувкъаеча эффективность лакха йолаш техника лелаярах СССР ВДНХ Сийлен диплом а луш «Москвич-412» яха легковой машина еннай Евлоев Хьажбикара.

Совхха 200 гектар хьалкхеш хьалкхейир цу района «40 лет Октября» яхача совхоза Гелисханов Ахьмада Юсапа кулгалдеча звенос. ХIара гектара тIара 64,3 центнер а йоаккхаш чуйнар цар хьуаньам, пламагIа яха йоагIараш 26 центнер йолаш.

Иштта боккха толам баьккхабар лаьттан культураш хьалкхееча цу совхоза Кодзоев Ахьмади Асхьаба кулгалдеча № 4 йолча тракторни бригадо, «Экажевский» совхоза механизатора Евлоев Ярача Ахьмада.

СССР ВДНХ бронзови медалаши наьха совгIаташи а деннад Гелисханов Юсапа, Кодзоев Асхьаба, Евлоев Ахьмада.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча производственни объединене шоллагIча цехе белгалбаьнна дика къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалхалаттарехьа отделочницаш Д. Умаровни Т. Исрапиловни. Цхьанкха смена дIаяхийтац цар шоай нормаш 115—120 процент кхоачаш ца еш. Белгалдаккха деза да, оцаре къахьегарал совгIа, шоаш хьаеш йола продукци дикачу тIехдиккечу мара цар ца хилийтар.

СУРТА ТIА: отделочницаш Д. Умарова, Т. Исрапилова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Аьттув балар ловш

Грозненски швейни производственни объединене хIамаш йогача цеха коллектив къахьегаш а «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа. Из девиз хIара дийнахьаре норма ё кхина дIаяттей цеха коллективе. Дикка за я цо коммунистически къахьегама коллектив яхе сий доле цIи лелаю я. Социалистически яхье массеза объединене цехашта юкъе хьалхе цу коллективага я.

Ший продукцеца цехо Iаьшаю хIамаш теташ йола пхи цех.

— Сона дегаеIац, — йоах цеха лаьмлагIйолча мастеро Щербина Мария Александровнас, — оаха продукци лоаттаеча цехашта тхо баьхьан доаш хьовзам хинна моттиг.

Сенек летт кIамаш йогача цеха толамий къайле? Эггара хьалха аьле деза коллективе кадраш хувцалелар дукхаеча хана дехка геттара кIезига хилар, цудукьа йокхха балха стаж йолаш, шоай балхах дика хаьташ боле нах ба укхаза къахьегараш. ТIаккха цу хьалаца болх ба а хьалхенка латта хоерзIама деннараш кхоачашде а атгагIа да.

Объединене каст-каста нийслу балха къобалкхаб эвале кагиркой дIебувлаш, кIаьта цу тIа гIоппле хьахул план кхоачаш ца яр, брак йолаш продукци арахецар. ТIаккха укх цехе цу тайпара кIама нийсденна моттиг яц.

Шоай балхе моттигаш доккхал деш, массехи професси кареерзаь нах ба цехе къахьегараш.

Укх рьааьа баь балкара дIебоелара, шоайле социалистически яхье а бьнна хьалхашле латте деннараш тIехьхоечашлара тIадерзадаьд цар шоай низаш.

Сево соебьикхаб цу наьна къахьегамцара безам! Къайле ца хьош але деза, материальни а моральни а стимуло бьрохаб ьнна.

ХIамаш йогарий балх ший тайпара ба, ка сенек летт ьалча, ерригга балха процесс цхьан кулгий кара я, хIаьта хьадоагIа алапи тIахьара ьалуначоа тайпа да. Башта ьалча, дукхагIен дикагIен продукци кIамаш йогачь къаярах летт цун алапе боарам.

Цудукьа меньал кьоттьанна моттиг нийслой (из ьльча цехацна, цхьайолча бригадешна нийслуш хIама да) къоаца дача а хургда де вележрвоацаш.

Дукхьал локхача алапах тийша, из баьхьан долаш дукхаеча хана деке цахара дIе-юха ца буелаш ба-теш болалой бац. Укхаза болх ше ба творчески, ший тайпара хозал я цун.

БIарг тIара ца боаккхаш къаьна дог доагIа производстве ветераний П. Абрамченко, Л. Лузиновай, Н. Васильевай «доьшо кулгашта» цар болх беча хана. ХIаьта, кадай лел къонача дегалдерий Барсанукаева Марияй, Кинаева Лизай, Веселова Светланай, Петрехановa Iенай кулгаш. Дукха ха яц уж ученикаш хинна, тIаккха кIана шоай хьаламчашта нийсса къаьег цар.

Хьехархоа ьай Кинаева Лиза. ЧIоагIа эзь-задел денна сетийна сег я на. Цхьабакъда, хIара дийнахьа кхар санна балха ши норма кхоачаш-м ю цу хьинар долча йоIо. Цунна йоаеIаш ьнний цхьайттлагIча пятилетка ударник яза сий доле цIи. ХIанз Лиза къахьегаш я цхьайтталагIча пятилетка тIехьарча шера чотагIа.

Кинаева санна боле хьалхе делаю производственникаш кIезига бац цу цехе. Массаза а вIашi эшечунга хьожаш дикагIа йола методаш балхе юкъеизуелаш, шоай производстве дог лазаш нах ба цехе болх бераш.

ЧIоагIа таркам тIабоаийт укхаза дукха ва йоацаш балха беожача кагирхошта. Юхьенца цунна тIамоагIеу хьежамча, бакъда цоя доелаш лерхIац укхаза дерриге а, хIана ьалча ше кхоачашберголча балхах безам болийта ле деза, цун дог эккаргдоацеш хьал вIашгIехьдаккха деза. ХIаьта укхаза эггара ьалхха оарцагIа боагIа производстве ветеранаш, лакха гоезал йола мастераш. Царех ба Яндиева Альмада Шарифан Березоева Османе Аннан. Ши бутт совгIа ха мара яц Анней йоI Мадина цехе балхе ена. Цунна а дукха езенний ший наьна професси. ХIаьта хIанзале дикка аьттув боалаш къахьег Мадинес.

О. ЕВДОКИМОВА.

Халкъе эша товараш—дукхагIа

ХАЛОНАШ ЭША А ЕШ

Кхо шу дизар Грозне цIагIа къахьегара йола комбинат болх бе йолаенна. Бахача наха а пачхаьолкхенна а чIоагIа аьттув болаш гIулакх да из. Дукха бераш долча мсташа, къахьегайеи тIемен ветеранаша, пенсионераша, инвалидаша шоай цIагIа къа а хьегаш хьаю тайп-тайпара продукци. Царна эшаш йола бийдал лоаттаю комбината чуйоагIача ялхайтта производственни участка коллективаша. ХIаьта шоай аргIагIа кийча продукци нахагара хьа а ийю цар.

— Шерагара шерага дукхагIа кул тха комбинате болх беш бола нах, — йоах предприяте директора Лорсанов Рамзан Магомадовича. — Уж ба тайп-тайпара профессеш йола нах. Цар хьаду пазата баракьаш, сувенирни изделеш, предприятей заказех тег болхлой формаш, тайп-тайпара барзкьаш. ЦIагIа къахьегаш болча кхалнаха, инвалидаша, пенсионерашна шоай берашта а Iознаю башха балха говзалаш къахьегам беза Iомабу уж. Из гIуланх а чIоагIа пайдане да. Юххьанца, комбинат болх бе йолаеннача хана массехк участок мара яцар тха предприяте болх беш, уж дукхагIьяраш Грозне а яр. Болх бе безам болаш, цу гIулакха эшаш доле хьалаш а доацаш цIагIа багIаш хинна нах къахьегама юкъеозилга шерра дIалаьрхар республикерча районашка гIолаь. Нера-нерда хьаелле йолаелар производственни участкаш. Комбинат болх бе йолаеннача хьалхарча шера массехи бIаь сег мара задар тхо долча болх беш. Кхо шу дукха ха яц. Цхьабакъда, цу доацачча хана цIа1и ахк эзар совгIа бола болхлой хьахоиаб тха комбинате. Из доккха беркат да, болх бе чIоагIа хьага а хьогаш, из бе йиш а йоацаш цIагIа баьгIа мах ба уж. Дукхьашха оаха арахецаш пхе тайпара изделимара яцар, хIанз уж ах бIаьнега дIахьальчай. Царех дукхагIдараш пазата баракьаш да: кхалнахьа ночамаш, тхана пазаташ, берий куртишн, кийнгаш, кхьараш. Цул совгIа, оаха хьаду меттаашта тIатувса кисеш, пластмассови ловзоргаш цIагIа эшаш долa тIоржеш, кхьыдола товараш. Бахача наха чIоагIа эшаш а дика дIадолхаш а дола уж товараш ьай республике меттел ьай мехка дукхача моттигашка дIанкхоачаш а потребителашна чIоагIа могадеш а [illegible]

Комбинат дегIайоалаьра малагIа перспективаш я шун? — аьнна аьча хаттара жоп а луш Рамзан Магомадовича аьлар:

— Тхога хIанз укх саьхьте нахага цIагIа къахьегийтара йола участкаш хьеллар дезаш ба Малгобекски, Сунженски, Ачхой - Мартановски, Назрановски, кхыча районий кулгалхой. Из де тха чIоагIа безам а бар. Бакъда, кхоачамболлаш бийдал яц. Цул совгIа, тха болх юхатетташ цхьаькха бахьан а да. Грознена гаьнна яача районашцарча участкашка бийдал дIанкхаьа а, цигара кийча продукци укхаза хьая а, из потребителашта дIакхачийта а эшаш йола транспорт яц. Уж а кхьололе а кхоачамбоацараш тха бизхе тIа чIоагIа Iатоьаш да.

Цхьабакъда, цу халача хьалашна болх беш йолча комбината коллективо ший чура ерригга торомаш кхоачамаш оарцагIдаьхад хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара. ХIамаш тегача а хьальан а машинех бизза пайда ийбайтара оарцагIбаьхаб берргa болхлой. ХIара участка керте оттабаьб шоай балхах кхеташ, производствах дог лазаш бола башха-дика говзанчаш, организатораш. ДукхагIча даьхье уж ба коммунисташ. Шоай декхараш цIена кхоачаш а деш, хIаранеграра доагIеш дар хьадех цар. Балха тIа хьовзам ца хилийтара шоаш баьина ца Iеш кхьбола специалисташ а оарцагIбоах цар бийдал Iалашъяра. Царех ба Брагунски участкера мастер Талбиев Мовлади, вокхагIвола мастер Дешнев Iийса, Грозненча хIамаш тегача участкера вокхагIвола мастер Алиханов Руслан, Виноградни участкера Дакуев Ваха, кхыбараш.

Ланхе белгалъаьла халонаш эша а еш. бойхлошта юкъера организаторски кхетамен болх ма хетта дика вIашгIехьбаккхарад пачхьалкхен план толаме кхоачаш тIехкхоачаш яра кIаранена тIадаттаю бола бойхлохам айбарак, къахьегамен производственни дисциплина цIенхашта [illegible] болх бе йолаелча денз Грозненера Ленински района промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа комбината коллектив.

Укх шера доахаш долча къахьегама толамаша а къаьта тешал ду хьалхара моттиг дIа ца хеца на дага хилар. Пхе бетта задани кхоачашъярах хамал дукхха хьалха рапорт деннад цо. ХIанз из къахьегаш я июнь бетта кхоалагIча декада чотагIа. Ер шу доладелча денз пачхаьлкхен планал совгIа хIанзалехьа до маьлагIьа кхай ах бIаь эзар гарга сом мах бола тайп-тайпара продукци. ХIаьта задане совгIа арахейнаб 130 эзар гарга сома маьха товараш продукци. Арахецача продукцега дIабода мах дохбарах, бийдал, электроэнерги, кхийола материалаш кхоярах дукхьал бIаь бетта задане совгIа пачхаьлкхена тиьаьх эзар сом пайда баьб комбината болхлоша.

Мишта вIашIехьдоал комбината коллективе яьтта дог гIоадоаха толамаш даха? — аьнна даьча хаттара жоп а луш предприяте плановоэкономически отдела начальника Назаренко Ольга Андреевнас аьлар:

— Дерригга а халах тийша да. Шоай цIагIа сдельщикаш а болаш къахьегаш болча болхлоша алапи а преми а ийю хьаь продукци дукхагIен дикагIен хиларга хьежжа. ХIаьта производственни участкаша социалистически яхь лелаю хьалхара моттигаш яхара. ЦхьоалагIен шоллагIен моттиг лаьккхача участкашта алчан премеш [illegible] кхоалагIа моттиг лаьккхачунна карара кара тела цIе аьнпел ду. Цудукьа хIара коллектив ши-ше тIехьа ца йиса гIерт.

Дукха боллой ба комбинате коллективо доахача толамашта юкъе диза даькьа а доацаш, даим социалистически яхье хьалха латташ. Царех ба бераьгаш доала С. Торшхоева, хIамаш тега мотористка Л. Цоаоева, вязальщицаш Н. Дакуева, А. Дибирова, С. Мутуева, К. Турлоева, П. Денисламова, М. Исаева, В. Ибрагимова, кхы дукха бараш а. Шоаш хьаеш йола продукци цхьанкха тайпа дакха гIалат а доацаш дикен тIехдикен мара а ца хулайташ, хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашдо цар.

Б. КОСТОЕВ.

Доазол дехьара

АПН корреспондента хоамаш ду

АМЕРИКАНА ЯЬ ПРИГОВОР

«Дунен халкъашта юкъерча суде приговор — Американа кхийтта тIоара». «Америка вIашьоасаш латт дунен халкъашта юкъерча суде»... Цу тайпарча кортайоазонаш къоарзлаьд укх [illegible] ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Дунен халкъашта юкъера суд стоянце болх беш йолча Голландешта газеташ.

Никарагуа дуьхьала ВIашагIкхийттача Штаташа леладу агрессиви гIулакхаш шерданза дарадац аьнна. Рейгана шийн аргIанара заявлени яь кхоачаш дик бийсен а даьнндацар. Гаагера Дунен халкъашта юкъерча суда авторитетие оаз еш [illegible]ча: ха а ди а доацаш сопаде дола США никарагуански порташка чуводача а цигара араволача а некъа доалув уттадеш, блокировани ена е кхерам уттабеш дола моллагIа гIулакхаш, къоастадаь аьлча, минаш уттанр, хIаьта дIахо йодача хана уж хIанзаш ца леладе хьанна. 15 юристах латтача Дунен халкъашта юкъерча судо из сопам тIаийцаб, дукхаа дукхагIа бараш рьаза а болаш: вийтта сопах «могабеш» цаI «духьалел». Из цаI хиннавар американски судло Швебель. Судо вийтта белгалдаьхитар. Никарагуа суверенитет хилара а политически шийн лоIаме хилара, а йола бокьо лархIа езаш хилара дунен халкъашта юкъерча бокъоно могадеш доацача моллагIча гIулакхашна [illegible] кхерам тIатувса йиш ца хилара.

Швебеле поацце хьакъехьа саркастически замечанеш йир дукхача моттигерча зувшбараша. ООН судебни органа член сагагахьа юха ца хьожаш оалбезам боацаши хила веза. Суверенитет хилара йолча сага дIаьккха йиш йоацаш йолча Никарагуа бокъона дуьхьала куаг айдеш, судахочо Швебела дIагойтар ше США правительства авантюристски политика йкази хьалоацаш хилар.

Фу хетарга-теш цу вер[illegible] Никарагуа правительствана а халкъе а духьала дIахьоабанза бола тIом беш йолча Рейгана администрацена? Дунен халкъашта юкъерча суда статусах ООН берригача членаша кхоачашбанзе баргбоацам [illegible] бийл цун сопам.

Гааге Ваттстраат яхача улица тIа я Никарагуа посольство. Укх денош дукха письмоши телеграммаши кхаьчай укхаза ловцаш доашаш а никарагуански халкь машаре дахар ловш а. ВIалла дукха ха яц Никарагуа посол Карлос Аргуальо Гааге болх бе волаенна. Хьакхоаччаще елар цунна правительства Вашингтоно хьаьнаре хьаллоацаш йолча контрреволюционни бандаш а Вашингтоно ше дакьа лоацаш я Никарагуана дуьхьала ца соцаш еш латташ диверсеш, подрывни гIулакхаш, дукхьал агресси хиларца дувзадекна Никарагуа США духьала дIачуденна доаш дувцаш Дунен халкъашта юкъерча суде шийн мехка хьашташ хьаллацарах йола бехктоххаме задани.

Дунен халкъашта юкъерча суда заседани хиннача гаагски машаре Двореце судебни вердикта дешаш дIахезача, къонача республика посола гонахьа листта го бир журналисташ.

— Са мехка меттел, сона хетачох, мугIарерча американций а тIехьа, берригача дика уйлаш йолча наьха а дегаш гIоадаьла ди да тахан дар, — аьлар Карлос Аргуальо. — Дунен халкъашта юкъерча суда сопаю хьаллаьцар нийсхой гIулакх. Укх приговоро дагалохийтаргда Вашингтона дунен тIа йолаш хилар ерригача пачхаьлкхенаша кхоачашъе езаш йола дунен халкъашта юкъерча бокъон нормаш. Укх денашка телевидене къамаьл деш, президента Рейгана заявлени йир. Центральни Америкера террористически заговор йохае еза ха хьатIакхаьчай, аьнна. Со бо[illegible] раьза ва цо лхачоа. Цхьабакъда, Рейган вицвелар цунна тIатова, заговор вIашагIьелаар США хилар. Американски администраци лерхIам я, дерригача дуненна низ курали дIагойта шийн бокъо я, аьнна. Аз дог доах, суда соцамах цунна корта меттабоалабу молхаш хилар. Амма, нагахьа санна КIайча цIено ООН судебни органа приговорага а ла ца дувгIе, дунен халкъашта юкъерча арене дIахьожкареда цо ше леладу гIулакхаш фактически цхьаькха а законах ца хилар.

Владимир МОЛЧАНОВ, АПН соб. корр.

Гаага.

Данера наьнара тIехьабераш хьдерхи гераш Iоадераш Малхбузен Европах американски «Першингаш-2» тIьалкнх далла ракеташна стартови пайда ярен дуьхьала манифестаце даьхка байраш.

СУРТА ТIА: Копенгагена улицашкара тIема дуьхьалерча

В. ЛОСКУТОВА сурт. ТАСС.

«ОВЕРЛОРДИ» «БАГРАТИОНИ»

1944 шера 5 июне дикка бийса еннача хана Белоруссе цхьанахьа передовой блиндаже нIаьд а вена волча советски капитана истола тIа американски хьанхий тушонка банка Iо а оттаь. дукха Iочутоха урс ай а аь, массеза беча бесса беташ бар: «Хьайийл ьай, ьагий нах, шоллагIа фронт!» Цхьабакъда, Советски Союзе башха нах тешаш а ца хилла малхбузехьарча союзникаше тецал хинна доши, тIехьхьара а баьхулаш латташ дар. Корнуальска йистошнара Нормандегахьа йоагIаш яр десантни яьмай армала: дукха сатийса, английски американски кулгалхоша дукказа хьаеллаьргья шоаш яьха шоллагIа фронт боньоцна хьаеллаш яр Европе.

6 июне союзникаш Нормандеа Iобовлар, елларгъя аьнна хеташ хиннача ханага а хьайиллача моттигага а диллача, гитлеровски командоване вIалла дага а ца хиннар дар.

«В» группа эскара командовать деш а Франце малхбоалехьарча форда йистошта оборона еш а хиннача инаралфельдмаршел Роммеле лаьрхIар 3 июне Гитлера штабквартире водаш шийн нана йолча. Херлинтене дIачуотта. Нормандера лоравеш хиннача эскара эпсараш Рённе гулбенна бар 6 июне хила езаш йолча штабни учениешта. ХIаьта союзникий бIу Iобессача районе лаьттача 84 армейски корпуса штабе хIаманна сагота а боацаш командир ваь дIа белгалдоаккхаш бар. Саькъердаш юкъегIбаьккхар парашютисташ лаьтта Iохоешарах болча [illegible]...

«Оверлорд» яха операци йолаеннача дене а гучадьлар союзникий шига бIу дукха а дукхагIа хилар: форда тIара а фегара а доал диза царга дар. ХIаьта лаьтта бархI дивизенен бронетанкови-бригадаьнен дуьхьала лаьттараш ерригаш а немций кхо дивизи мара яцар. Союзникий низ боккхагIа хинна ца Iеш, къьметтел, тIабеттелуш а бар операци йолаенначул тIехьагIарча деношка. Кхоачам болаш да фегара низ 20-аза совгIа совбар аьлча.

Гитлеровски Германен цун сателлитийи дукхха дукхагIа бола дийна низи техникен советско - германски фронто дIалаьца яр. 1944 шера июнь бетта дунен тIема цу керттерча фронте бар вермахта эпсарехи салтехи 60 процент, танкаш — 54 процент, йоккхий топаши минометаши — 71 процент, самолеташ — 56 процент. Из дакъа тIом лаьттача дерригача шерашка а дацар кхы эIамагIа, хIаьта юкь-юкъе кхы дукхагIа а хулар.

Цу тIа а Советски Эскара духьала латаш дар «кхоалагIча рейха» дикагIа дола низаш. хIаьта кердача техникаца эггара хьалха Iалашдеш хиннараш уж низаш дар. Инарала Гудериана Гитлера ше доклад еш йоахар, Малхбузехьарча танкови дивизешта хьожаеш я промышленносто арахецача кердача танкех 5—8 процент, хIаьта Малхбоалехьарча фронта — 90 процент. Хьалха «Малхбузе» яхаш хиннача командоване штаба начальник хиннача инарала Зигфрид Вестфала дага ма аххара, Франце хиьна вермахта дукхагIа доле доакъаш эсале Iалашдаь хиннад германцей транспортацен, салтех дукхагIа бараш ха яха нах хинийб, дивизей укомплектовани 70—75 процентах лаххагIа хиннаьц.

Союзникий Нормандe дика каялара вIсьига повкъостал хиланзар Геббельса йийца оборонительни «Атлантически вала» духьале пропагандистски миф хинна хиларах а. 1944 шера 20 мае тIаьхьачаш цу «вала» йIсаххала оттальар немцаша алхха йиъ миллион мина, оттае лаьрхIа хиннача 50 миллион мина метта: инженерни балхий план 18 процент мара кхоачашъьяцар союзникаш бессача лоне, даьлаьнначаа гIирсашта тоьаш яцар артиллери. Цу тIа а сов дукха ха яьккхар гитлеровски командоване «Оверлорд» яхача операцех алхха «диверси» лерхIаш. Нормандe тIема лейтсеш мел лаьттача хана август бутт хьахиллалца союзникашта дуьхьала дIакхазар Па-де-Кале районе деш хIама я дегаш «боньоцна» йолча деганга хьежаш лаьтта низ бола 15-гIа эскар.

Юххера а, доакха тIо дир союзникашта. Дуьхьален тIемахоша Франце чу саниа. ниттa кхыча оккупированни мехкашка а, цар дукха гIулакхаш дир машинаькъашна гIолла германски бIу эшашаьча ца кхачийтара.

Шеко яц, цу дерригено а лоьбаш дунен шоллагIча тIема эггара йоккхагIа йола десантни операци хинна «Оверлорд» яха шийн месштабашка дизлача Iалашьмата йоккха операци яккха а хоаш вIашгIехьаьккхарен кийчъярен лоархIам. «Объективно ала дезаш да, — йаздаьд Советски Союза Маршала Г. К. Жуковa, — из йийчъа а хоаш кийчъяь а дика чакхъяьккха а хилар».

Амма союзникаша Европе хьайиллa шоллагIа фронт «ниттa йисе а йисар «шоллагIа» фронт а йолаш, хIана аьлча, гитлеровски Германена а цун сателлиташта а дуьхьала лоаттабьача тIема эггара йоккхагIа йола хало шийн белаж тIа лоаттайора Советски Союзо. Цо баь тIом бар хоадам беш хиннар союзникаш Европе кхачале а 1944 шера шоллагIа фронт хьайиллачул тIехьагIа а.

Малхбузехьа тIема действеш йолаяра политически маIан дар. Европе шиъ а кхы дукхагIа а фронташ хиларо фашизма сахоадалелга а эшаелга а сихдара. тIема делам овлангара хувцараи из латта халоацьяраи новкъостал де йиш хилар. Цхьабакъда, США а Великобритани а правительстваша шоллагIа йола фронт хьеллиназар овлангара хувцам хиннабаьлча. Советски Союзо стратегически инициатива гитлеровски Германе бера яьнкхача, вермахт эшаргбокъонца гучадаьлча [illegible].

Долчча бесса аьлча, Сталинградски тIом чакхбаьнначул Курски кура тIа Iалаьмате йоккха сражени хинначул тIехьагIа башха сеца ха а ца йоаккхаш наступлени йир советски бIуво. Вахьан доацаш дацар «йоккхача тройка» Тегерански конференци хулаш йолча хана (1943 ш. ноябрь) США президента Ф. Д. Рузвельта Капре шийн воIага Эллиотага алар: «Нагахьа санна эрсий гIуланаш дIахо а ишта хуле, хала мелла хIама да. хьатIайоагIача бIаьсти шоллагIа фронт ише а хург ца хилар».

ГIулакх ишта хьовзадалар, цхьабакъда, Вашингтона а Лондона а ма эшара дацар. Европе бIу бахийтара гIулакх кхы а тIехьадаккхар цар шоай хьашташта кхераме хулаш хиттар, цулуьхь англоамерикански тIема гIулаккхашта болча кулгалхошта хьалхашка оттадир Советски Эскарал хьалхагIа Центральни Европе кхачара декхар. Лоацача хана Англе гулдир Iалаьмате доккхий низаш, десантий кемай армада. Масштабашка диллача бIаргадоаза дола фордах боала бIу форда тIен сягаларен лоробара дела низаш.

1943 шера ноябрь бетта Тегеране хоадаьяьр «Оверлорд» яха операци чакхъяккхара ха. И. В. Сталина шийн оагIорахьара дош деннадар, бIу Европе боссабеча хана советски бIуво керда йоккха наступлени йолаергъя, аьнна.

23 июне, гитлеровцаша Франце еш хийна дуьхьале геттара эсала йоллаше, союзникаш низтIъа дIахьалхаьнахьа а укхаш. Шербура Каен юккхара тIемаш деш хиннача хана, йолайир советски бIуво операци «Багратион» — цар наступлени йолайир Белоруссе, хIаьта 13 июле Украине а. Сражени яьржар 1000 километр совгIа фронте.

25 июле чекхъаьлар «Оверлорд» яха операци: 80—50 километр кIоартен 100 километр фронтагIа йола плацдари хьаяр кхоачаш а да, тIемаш деш 116 эзар совгIа моастагIчун салтех эпсари а вийна, Сен-Ло яха Фалезагахьа наступлени а кийчлуш бар союзникаш. Цу дийнахьа а Вислана йисте кхачар советски танкаш; советско - германски фронт йола а яь, 600 километр кIоарга чубахар бIу. Изгал юкь юсар Берлине кхача а. Ветта тIом бича ах миллион совгIа салтечохи эпсарахи ваьлар моастагIа. «Багратион» яха операци йолаш дуьхьал Белоруссе йохайир моастагIчун 70 дивизи, хIаьта царех 30 го а баь карайоалайир е хIалакйир. Немций инарала Бутлара яздаьд: «Центр» яхаш хиннача эскарий группа хIалакйича дIаьлар Малхбоале немцаша еш хинна организовани духьале».

Гитлеровски командовани коргIагIъньенна сиха лехаш яр «Багратион» операци толаме чакхъяларагIа Малхбоалерча фронта яьнна кьорг дIаньоьлара йола средстваш. Малхбузен лостамера хаь а яьккха сихха дIалхийтар цига 46 дивизи 4 бригадех. Цу деношка делар Гитлера Малхбузехьа «Зигфрида тахаге» кхоачаш бIу тIехьашка баккхарах дола приказ, аьшта аьлча, фактически тIом хьалехьарча Германе границашка кхаччалца...

Антигитлеровски коалице халкъаца лоаттабеча ткъоксама юкъарча гIулакха шоллагIа фронт хьеллар дикка лоархIаме хиннадале а, кунех хиланзар, хIаьта цу хана хила йиш а яцар, хьалха, 1941, 1942 е 1943 шерашка хана йиш йолаш хинна гIо. Из хьайиллачул тIехьагIа а эггара лоархIамегIа йолаш, хьалха а санна йисар фашистско-милитаристски блока тIема эггара дикагIа лоархIаш дола низаш шийна тIаувзаш хинна советско - германски фронт. Нагахьа санна союзникаша кхаь а фронте — Къулбаседа Африке, Итале, тIехьарча а Малхбузен Европе — тIом лаьттача ерригача хана моастагIчун 176 дивизи йохаяьлае, Советски Эскаро йохаьй 607 дивизи, царех 507 немций а йолаш. нуькъаьнкхай бIарча е цхьадолча даькъе цхьайтта европейски пачхаькъанха, хIаьта масса мел хьалхагIа Берлине а кхаьчар, цига Коталон байракх урагIа а йоийташ.

Игорь СЕДЫХ. (АПН)

Оаха яздаьчун лерагIа

«ТIахьожам мелбича»

Укх шера 10-ча марта тха газета тIа араьлар «ТIахьожам мелбича...» яха критически корреспонденци. Цу тIа дувцар Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СпецСМУ шийн балха тIа цIенхашта кхоачамбоацараш нийсдолийташ хиларах, дукха балха ха оехьа йоеш хиларах.

Цу хьакъехьа, редакцега жоп дейтар Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене начальника заместитела А. Тетерева. Цо хоам бу: «Газета тIа арадаьлла «ТIахьожам мелбича» яха статья йийцай СпецСМУ коллектива хьайийлача партийни собране. Статья тIа дувцар бакъхиннад. Мастер В. В. Мосиенко бахара дIаваьккхав. № 3 йолча участка начальника Ю. Кузьмина хьалхадаьккхад, шийн доал деча участка тIа къахьегам лерттIа вIашгIехьбаккхарах къахьегама дисциплина чIоагIъяран къаьстта тергам тIабахийта безадта. Ишта белгальаьккхай 1984 шерара план кхоачашъяра тIеррайа массеза мероприятеш».

«Чам боацар наха эшац»

Ишта цIи йолаш яр «Сердало» газета тIа укх шера 10-ча апреле араьлна статья. Цу тIа автора цIенхашта критика йора Грозненски кондитерски фабрика балха, хьагучадаьхар цу коллективо шийн задане кхоачаш ца яра бахьалаш, нийсдалийта кхоачамбоацараш. Царех цаI дар, хьаеш аттагIа йола продукци дукхагIа ярa а хецаш, фабрика миччa бесса я а план кхоачашъе гIертар. Ветта аьлча, наха хоатташ а эцаш а дола товар арахецацар укхаза.

Грозненски кондитерски фабрика директора декхараш кхоачашдеча В. Хусаиновен партбюро секретара Н. Селезневей редакцега хоам ба бара, аьча критиках йоагIаш йола выводаш а яь предприяте чакхъяьккхай кхоачамбоацараш дIадехара тIеррайа дукха мероприятеш. ХIанз мел эшача бийдална Iалашдьмь предприяти. Продукци арахецара апрель бетта йола план тIехкхоачашьяй. Статья тIа дувцаш ма хилара, баскиттии кех цхьан юкъе болх ца беш сеца латтарех цхьа тайпа продукци (пряникаш) арахеций дукха ха лаьккхай фабрика. Из бахьан долаш, складашка ньахал ца йоехалуш дукха пряникаш Iайнар. ХIанз из доцп къоастадаьд. Ерригга а производственни участкаш планаш задане хьежжа болх беш я.

Арахецача продукце ассортимент шерьяра доаш фабрикa дувцаш да. Бакъда, керда производственни линеш Iоттае майдаш ца хиларах шийн республика бахача наха дIадехараш кхоачашде торо яц. Фабрика реконструкци яра е кердадир хьаяра доаш оаха оттадаьд РСФСР МПП, Росконтитерпрома хьалкашла.

АссортиментагIа, хIанз [illegible] арахецаш я укх тайпара прянаш: «Доьшо дIоагIалг», «Кис-кис», «Тузик», «Сливочный»; леденцошкарех — «Барбарис», «Дюшес», иштта кхыяраш.

Нийсса а йоагIаш а критика йир статья автора фабрике социалистически яхь лерттIа вIашгIехь ца яккхара. ХIанз дика кийчдаьд социалистически декхараш уж кхоачаш-ду хьахьехаш стенд. ХIара бетта участкаший сменашкея социалистически яхьа итогаш ю. Хьалха[illegible] белгалбоах алчан премешца, сийлен грамоташца.

«Массане уйла е еза»

Ишта корта а болаш 1983 шера 3-ча апреле «Сердало» тIа араьяьнача статья тIа дувцар Назрановски района школашка эрсийн гIалгIайн меттаии литературен хьехилга ледара хилар, дешархой знанеш лоха хилар.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад ИГIАССР сердалон министра заместитела Г. Кучеренкос: Цо хаду: «№ 1 йолча Насыр-Кортерча юкъерча школе наьна метт хьехачи И. Аушева грамотность лоха хилар бакъхиннад. ТIахкарча хано дIадекъараш хьехка яц цу школа завуча Л. Могушкова чакхйоаха цхьайола урокаш. Иштта гIалаташ дуьлийт шоай балха тIа № 1 йолча Сурхотiерча юкъерча школа цхьаболча хьехархоша а.

Школашта лаьрхIа долча учебникий программий хьакъехьа аьлча, цхьадда кхоачамбоацараш хилар бакъда. Кийнкаш дикь шера дикъа дохаре арахецаш ца хиларех цар тIара дара программий дIадехара тайп-тайпара хила торлу. Иштта моттиг нийсъелча оаха хьехархошта дехьийт методически хьехамаш. Цар тIа белгалдоах программе хувцаенилга а кураса хьехжа учебникех пайда эцаш хила беза а.

Наьна меттала учебникий дикал йийцай сердалон Министерства коллеге, кийчьаьд лаьрхIача мероприятей план. Учебникаш тIара программаш тIара дола кхоачамбоацараш дIадаккха хьалхьаь лехам да тхо.

Назрановски района школашка наьна метта эрсий метта хьехача доала доала кхоачамбоацараш дийцад районерча школай директорий совещане. Газета тIа йаийтаи хинна материал лаьрхIа тергаме [illegible] районерча наьна метта эрсий метта хьехархой районни методически объединене.

Алхха ..[illegible] хьехархой говзал лакхъяра йолча курсашка деннаь хургба кIезига опыт йола хьехархой. Школашка берий знанеш тоххачча хана къаьстта тергал дерга [illegible] метта литературен хар».

Сийлахь-йоккхачу Котолон 40 шу дузуш

ДАГА А ДОАЦАШ ВӀАШАГӀКХЕТАР

Сийлахь - боккха Даймехкан тӀом белалуча хана Прибалтике Цӏеча Эскара гӏуллакх деш вар Оздоев Мухьмада Хьажбикар. Из моттиг вай мехка малхбузен доазона пхийтта километр мара гаьна яцар. ТӀема хьерам совбуъла ха яр из. ХӀана аьлча, фашистеш бар дерриге дуне горвоттаде гӏерташ. Цар бӏаха уйлеши къиза гӏуллакхаши къаьгга гучадаьннадар республиканская Испане эккхача тӀом тӀа.

СССР-а Германица вӀаши тӀа ца лата даь договор деле а, тешам болаш дацар хьаьтта летта сурт. ХӀана аьлча, гуш дар Польше а кхыча малхбузен пачхьалкхашта а деш леттар.

Из хьерам хозаьлета ца хилар хайра 1941 шера 22 июне, Ӏуйре.

—ТӀоатта тӀом хьайнеб,—аьнна старшинес цӀогӀа текача, цӀьерчоа, из баьгь ца хеташ хилар тхо, — аьаш дагаух Хьажбикара тӀом болабенна ди. Бакъда, дӀадаьлийлкача, Ӏаьржа морхаш мо, жӀаргаш тӀалетта самолеташ яйча шеко дӀаьлар.

ХьетӀахьожабьар къонахчал, деная, Даьке бахьан шоай синош Ӏодакка кийча хилар дӀагойта деза деноцш.

Хала деноцш дар тӀема хьалхарча юкъге эккхераш. МоастагӀ ах Европа кареерзабь а шийн низах бӀубенна а вар. Фашистеш цӀаьхха тӀалетарах ЦӀеча Эскара аьттув боацаш хилар.

Прибалтикера ваьнна, шийн ноакъостецца моастагӀчоа юкъа тӀалаташ, бирса тӀемаш деш Ленинградски области кхаьчар Оздоев. Цигача, цкъаьнцо моттиге фашисташта карагӀдаьлар церие го бе. Бакъда, пулемет етташ го боха а бахь шийн 18 ноакъостаца юкъа а ЦӀеча Эскара доакъоев дӀакхийтар.

ЧӀогӀа кьагаш вар Хьажбикар разведке узача шийн ноакъостех. Массехказа дийхар цо ше разведрота дӀахьожавар. Юхкера а Хьажбикара дийхар кхоачашдир командованес. Шийх бенна из боккха тешам боабензар цо. Укхаза цо дӀахьокхар шийн, ма дерре, денал, къонахчал, Даьке бахьан са дӀадала кийча хилар. Дукха фашисташ есарел кхийлар, чоа хиена шийн ноакъостий шаккха а моастагӀчоа кӀая а бига дӀаеханзар.

Цкъа В. Буровцевца разведке бахача хайа моастагӀчо аьча кӀийлен тӀа ниисбелар уж. Буровцевна хала чоа йир. Из дийна воаш есарал вига дагаьь болаш тӀабайдар фашисташ. Бакъда, Хьажбикара кхоачаш, килийтанзар моастагӀчоа дага хиннар. Тоз-тозар меттаьа тохаш, уж боа а баь, тӀаккха шийн новкъост гӀи а валла цӀавалавир. Васиилена аьь чоа ге г1аттара хала яр. Из Ӏоаналах вӀаккарваргхилерах вӀалла догдоахилге яцар. Цох догдиаве дӀаьахар Хьажбикар дӀахо ше сийлен декхар кхоачашде — Даьке лорев.

Хь. Оздоев хилар Курск, Белгород, Орел, Тернополь, Киев, Ровно, Львов яха городаш мукъаьйоахача юкъе... ХӀьата цо цигача аьнца даькъа кӀезига доацига хьалхох цун паьца тӀа лепача ЦӀеча Седкъаьн Сийлен I степени орденаше, дукхача медалаше.

ХӀанз из ваьаш ва Сунженски районе Нестеровская яхача станице. Дукхача шерашка «Путь к коммунизму» колхозе хьенале къахьегаш хинна тӀема ветеран, хӀанта хӀанз пенсе ваьаш Хьажбикар.

Ва вӀоӀи шу йоӀи кхадеьд цо. Уж беррига а вай обществана боккъонца боле членаш а хин, на дӀавийттаб. Къонгаш шоай даь нийсь хьал а лаьца, юртбоахаме къахьегаш ба.

...1970 шера Хьажбикарга дера цун тӀема новкъостагара В. Буровцевгара письмо. Из хьанийцача, цӀаьрчоа, цецаьнна хьийзар из. Цу тӀа Василий декар цунгара, ше волча Калуге хьоашалгӀа вар. ХӀанта а ше цигача дӀа а кхача из бӀаргабоалийцача тешацар из. Васильй дийна хиларах. ВӀашагӀкхийттача гӀеддӀахьа, бӀаргах кий дуваьш шоай ле мерзӀабеттаьоре доттагӀий. Дукха дар цар шоайна дувцар гӀамаш: шоаш лепадаьр, шоай вехарах лаьца. Бакъда, эгаре хьалха хьоахабир тӀехьа дийна боаца шоай тӀема ноакъостий.

Хь. ГЕРОЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

СУРТА ТӀА: Хь. М. Оздоев.

Дика вӀаштӀехьъяькха...

Малх хьекъ къаьга енача цкъа Ӏуйрайна хиха дувхар дийка. ЦӀейга шийчбенача тӀемах къахьегамех ветеранашка, станицерча бахархоша, пионераша, школьникаша, къоначо бӀухоша, района кхыча юрташкарча художественни самодеятельноста доакъашхоца хьалийноаяр Наурский района Калиновская яхачча станица центральни майда. Укхаза чакхйоаккхаш яр Сийлахь - боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало йьокха 40 шу дизара хетаь фестиваль.

Фестиваль цун организаторашa лаьрхӀа хиннача дукха а шерьелар. Цунах хилар донна, сийрда, дицлургдоаца юбилейна хетадаь Калиновски станица къахьегамхой цӀей.

ТӀемех къахьегамех ветеранаш хьалха а болаш йола колоннаш В. И. Ленина памятника долчахьа дестар. Укхаза юртарча цӀа динагӀа лоерхӀача къоанонех нагирхошен баьчча сийна эзаш дехкар.

Цул тӀехьагӀа колонна довзъашхой болх Сийлахь-боккхача Даймехкан тӀем тӀа дийга шоай юртахой дагалоацаш «ГӀайгӀане яхача нанна» оттаьча монументагахьа.

Укхаза а митинг хилар. Калиновски станица поселкови Совета председателан Антонина Кузьминична - Арсеновас, тӀема ветерана Ф. Нестеровча, юртарча школа пионераша къамаьлаш дир цу митинге. Пионераша дӀайха денаш аьлар шоай вахаре, дешаре, къахьегаме маьлл а хинна дӀаяйттача шоай даьй дайх лаьца.

ГӀайгӀане яхача наьна монумента хьалхашка къоначо бӀухоша эшай гирляндаш ехкар. Торжественни даькъа чакхдоалаш кхоза салют делар.

ЦӀей дӀаходиккьар юртарча культура ЦӀагӀа. Цига шоай говзал гойташ яр Наурски района художественни самодеятельноста коллективаш.

Фестиваль хьайиьллар В. Паплутина кулгалдеча казачий халкъа хоро. Цу хоро Ӏалаьмате дика дӀаьалар советски композиторий иллеш.

Лаххача музыкальни боарие чакхъьаккхар шоай выступлени цу культура ЦӀен вокальни ансамбло а.

Профессиональни боарие йийцар Калиновски станица, «Советская Россия» совхоза, Октябра 50 шу дизара цӀергӀа колхоза кхалнаьха вокальни группана аь выступлениш.

Фестивале даькъа лоацарашта кийле дукха бар дика соцсташ. ХӀьата къаьстта беагалбаьппарех бар Калиновски винсовхозера З. Фисенко, «Терский» яхача жа деладеча совхозера Гишина Лариса, Черюнонова яхача станицера Зайцев Андрей, иштта кхыбараш.

Фестиваль чакхйоалаш цун доакъашхойна дӀайха денаш аьлар Калиновски станица ветеранашта, къахьегамхошта, художественни самодеятельноста доакъашхошта, пионерашта, школьникашта, къоначо бӀухошта, республика культура министерства викалашта хетадаь.

Концерта программана творчески анализ еш къамаьл дир композитора НГӀАССР заслуженни артиста А. И. Халебске.

Из мероприяти чакхйоаккхаш боккха организационно-творчески болх бир Харонова Ӏайна керте йолча Наурски районни культура отдело, председатель А. К. Арсенова керте латтача халкъа депутатий Калиновски станични Совето, комсомола районни комитето, района клубни учреждений болхлоша. Цу гӀулакха царна практически гӀо деш а эшачунга хьожаш а хилар парте районни комитет, халкъа депутатий районни Совета Наурски исполком.

Из чакхъьаькха мероприяти дика масал да республика кхыча районашта.

А. ЗАНТОВ,
халкъа творчестви культпросветбалхех Республикански Ӏилма - методически Центра вокхагӀвола Ӏилмий болхло.

Аргунски медсанчаста вокхагӀйола медсестра Султанбекова Аьсет цига болх беш йола 12 шу да. Цу кхаьа Аргунерча медицински гӀо эшаш болча наха дег чура ше езалайта кхийнад цун. Дика безаме, елаенна уналлочун сапаргӀата доаккхаргдолча бесса мара дош да оалаш хьайоагӀа из наьсара.

Поликлиникерча медсестрий совета член а шоай коллективе агитатор а я Аьсет.

СУРТА ТӀА: Султанбекова Аьсет.

З. АМЛИЕВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

«СОЮЗПЕЧАТЬ»
ЯХАЧА
РЕСПУБЛИКАНСКИ АГЕНТСТВА
РЕСПУБЛИКЕ БАХАЧА
НАХАГА ДӀАХОЙТ

ИЮЛЬ БЕТТА ДЕНЗ А ДӀАХОРЧА БЕТТАШКА А ЩАККХУХЬАРГДОЛАШ МОТТИГЕРЧА ГАЗЕТАШТЕИ ЖУРНАЛАШТЕИ ЯЗВАЛАР 1984 ШЕРА 15 ИЮНЕ КХАЧЧАЛЦА ДӀАХОХЬОШ ХИЛАР.

«Союзпечать» яха республикански агентство.

ДЕША ДУВЛА ТХО ДОЛЧА!

Вахара шерача наькъ гӀа воалаш мел волча воначa сага професси хоржилга чӀогӀа бехкткхаме хӀама да. Волх хӀаране шийна безар, салоӀам беш бар, из ца хилча вахара чам бац-кх, аьнна хеталуш бар харжама беэий. Из массайолча професешта наьаьстта медицинана доегӀаш да. хӀана аьлча лорах тийша да унахочуи эггара дезагӀа дола хӀама — вахар.

Юкъера школа чакхъьаккхараштa кхаьлхашна оттмала хургва яха хаттар меттел, миччахьа, малагӀча дешара заведене деша гӀоргва, яха хаттар а.

Наьха унахцӀено лорашра шоаш хетабе лаьрхӀараш [...] 45 шера Къулбаседа Кавказа вежарашка йолча республикашта лаьрхӀа квалифицированни лорий кадраш кийчъаш йолча Къулбаседа - ХӀирий паччахьалкхен медицински институте деша хьех оаха.

Тха институтa выпускниех ба НГӀАССР здравоохранене министра заместитель медицинский Ӏилмай кандидат М. Магомедов, республика керттера нарколог медицински Ӏилмай кандидат М. А. Дальсаев, РСФСР заслуженни лораш: республикански больница гинекологически отделене заведующи З. В. Агиаева. №4 йолча больница хирургически отделене лор В. А. Хажалиев, медицински училища медсестрински отделене заведующи З. Х. Муталиева, иштта кхыбараш.

Институте 2 факультет я дарба дари педиатрически, укхаза дешаш цхь эзар совегӀа тайп-тайпарча къамех бола студенташ ба. Традици а хинна дӀаоттад хӀара шера тха институте конкурс йоацаш вежарашка йолча НохчГӀалгӀайчерa 50 абитуриент, кхы тӀа 10 юкъарча боҡънех хьачуэцалга.

1984 шерарча набора белгала хӀама хургва республика юрташкара бахархой бераш дукхагӀа хьачуэцалга. Колхозахойн совхоза болхлойи берий ухх шера бокъо хургья деша дӀаотташ йола экзаменаш дӀа е ениа, бахача моттиге справкаш яхье конкурсаш чакхбоалача эгара хьалха юкъа. Юрташкарча больницашка эӀамагӀа йолча персонале 2 шера е медицински йиккарий болаш 3 шера болх баьча абитуриенташта деша чакхбоалаш йоаде юкъера балл лохагӀа хургья.

Юкъера профтехучилищаш тӀехдика чаккъаькхараш институте хьачуэц, медалисташ санна профилирующи предметагӀа цхьа экзамен дӀаелча.

Тха институте цу тайпара экзамен хилв ядеш я. Белгалдаккха безам ба тха, кхьачахьара хьатӀабаькха берриге студенташ общежитепа Ӏалашбеш хилар.

1984 шерарча абитуриенташна ала безам ба: «Деша дувла Къулбеседа - ХӀирий паччахьалкхен медицински институте».

Укхаза шоана корадергда дика дешаре. Шоай мукъе ха хоза дӀаяхьара, медицина даьнъе Ӏилма довзара мел эшараш!

Оаха деша хьех дега эза а езаш эггара гуманистагӀа а гийлахьа а йола лоре говзал хержараш!

В. БРИН,
Къулбаседа-ХӀирий паччахьалкхен медицински институтa кафедра заведующи, медицински Ӏилмай доктор, профессор.

М. КАРЯЕВ,
терапий кафедра доцент.

Студенташ болча хьоашалгӀа

Укх деношка Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен университетa студенташ болча хьоашалгӀа баьха хилар къоначa йоазонхой Ерригсоюзни берийлагӀча совещане даькъа доацаш хинна вай республикерa поэт Вышегуров Мухьмади прозаик Ахмадов Мувсаи.

Иштта цу вӀашагӀкхетаре даькъа лоацаш бар поэташ Шайхиев Ӏалвадий Вийсултанов Антийи.

Цига гулбеннарашта Шайхиев Ӏалваде дийцар къонача йоазонхой кхоллама, цар толамех лаьца. Цул тӀехьагӀа къамаьл даьча Вышегуров Мухьмадеи Ахмадов Мувсаи дийцар Москве хиннача совещане балхагӀен къонача йоазонхошта хьалхашка латтача бехкткъхамеча декхарех. Цар белгалдаьхар вай республика къонача литераторий декхараш. Цул тӀехьагӀа гулбеннарий дехарца Вышегуров Мухьмаден Ахмадов Мувсаси йийшар шоай керда произведенеш, жоп делар студентий хаттарашта.

Сайре чакхйоалаш студенташа концерт а оттадир хьаькашта, шоай стихаш а йийшар.

А. ВЕК.

ПАЙДАНЕ СЕМИНАР

Укх деношка Нохч-ГӀалгӀай АССР культура министерства культпросветбалхен халкъа кхоламен республикански Ӏилма - методически центро чакхъьаккхар культура Дворций, культура ЦӀеной, клубий директорийн методистийн семинар - практикум.

Цига дийцар КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешта пропаганда яр, уж шерагӀа вахаре кхьекхоалаяра, Кхачан программа кхоачашгъеча культпросветучрежденишта бе безача балхах, коммунистически кхетам луча культурно - спортивни комплексий декхарех, культучреждениша берашке кхуваш боагӀарашта безача правоно кхетамах. Цу темаех лаьца къамаьлаш дир РНМЦ болхлоша Х.-А. Берсанова, Э. Абдурахмановас, З. Шатаевас, Т. Тохаевас.

Семинар йийнаьар 4 зонана. Иштта, Нестеровски СДК вӀашагӀъеллача хьалхарча зоне гулбенна культболхлой даькъа лоацаш хилар «Болхлой кулгий поэзи» яхача «Путь к коммунизму» яхача колхоза дикагӀа болча хьайбаш лелалеш волча Алехин Василий Михайловича, гӀишлон бригада прораба Журалев Николай Александровича, сомий беш лелаеча Кузнецова Любовь Петровнана, бацадараш кхедеча къахьегача Бережной Мария Пантелеевнана хетаь кийчъьяьча сайрене. ШоллагӀча — Аргунски зоне — хилар Шаьла райоперча «Московский» совхоза хьайбаш лелалеш волча Хасиев Дауда хетаь йола «Сага сий къахьегамца да» яха сайре-портрет.

КхоалагӀча — Гудермесски зоне гулбеннарашта гойтар Советски Союза Турпалa Нурадилов Ханпашийна хетаь хинна тематически сайре. ЙиълагӀча, Мекенски СДК — зона доакъашхошта жа доргарий бригаде чакхдаьккхар «Кхачан программа-кхоачашъеш я» яха устни журнал.

В. АБУЕВА.

АНГИНЕИ ЦУНАХ ХЬАХУЛАРИ

Советски медицина профилактически достам болаш хилар эггара лоархӀамегӀа а къаьстта шийн тайпара а де из, хӀьата цу гӀулакха вай мехка хьа а ду эггара дикагӀа дола хьалаш. Профилактикага, духхьал профилактикага къоастадургда анаш, миокардиташ санна а, иштта миокардиосклероз а къоначa шерашка дега хулачe ишемически лазара юкъхьацара формах а дола цӀенхаштара дега-сосудистий паталогени.

ЙӀаьххача хана простуди лазар лоархӀаш дар ангина. Бокъонца хайна да, ангина даржара керттера лоархӀам бола фактор, шеррача контакташта эша хьалаш хьа а деш нах сов гулбалар хилар. Къаьстта дика го йиш я стрептококковой инфекце эпидемиологи организованни коллективашка: школашка, берий учреждениешка, общежитешка, болхлой коллективашка. Лазар хьов цхьан сагагара лазар шоллагӀчунга доалийташ йола гемолитически стрептококка штаммаш «йоахка» саг коллективе веча. Стрептококкови инфекце бӀи ба из лазар хинна саг, унахо меттел, кхоачам болаш антибактериальни дарба кхачанза волча цу цамагарах верзаш воагӀа саг а. Цу тайппара, сага патологе къаьстта моттиг лоац стрептококковой ангина. Из лазар хилара боарамга диллача (острое респираторное заболевание) ОРЗи гриппи мара дац цул тӀехдоалаш, хӀьата харцдувларга диллача цу шинненд а гаьнна тӀех а да.

Стрептококкови ангина геттара атта сагагара сагага доалаш, фе-тӀадама инфекци йолаш да. Эггара лирагӀа да гемолитически стрептококка «А» группана чудоагӀар, цун 70 тайпа да. Царех цхьаьне хьоадеш долча, хинна даьначa инфекционни лазарца къовсам лоаттабар чоалхане гӀулакх хилар.

ОРЗ а ангина а яха лазараш юкъхьаьна бӀаьстан гурахьен хул дукхагӀа. Ангина, ОРЗ, тонзиллит стрептококка «А» группа патогенни тайпана хьеду. ШоллагӀа юха цамогаш хилча е лазар харц даьлча (ангина, тонзиллит) цкъаьза хила йиш а я, хулаш а да стрептококка е вируса кердача тайпа лазар хьоадаь, хӀьата ангина е ОРЗ цу тайпаре йола вӀашагӀъайна форма дукхагӀа долча даьлъе харц а дувл, температура лакха а хул. Ангинах, ОРЗах йола из принципиальни а лоархӀаме а положеня нийса хилар хьагойт микробиологически иммунологически тохкамаша. Ишта гӀулакх эттача дарбе дезаш хул лораш йӀаьхача хана йӀа ца довлаш хьадоагӀача е хронически а хинна дӀаэттача лазара.

Стрептококкови лазараш харцдувлара лоархӀаме я 2 феномен: «аллергически реакце даьгӀо лела тайпа» а «аллергически реакце цу сахьатара тайпа» а.

Аллергически реакце тайпага хьежжа ангина харцдалар дукъ-дукъарча наькъашка дегӀа а ух, дукъ-дукъа лазараша хьеду: тонзиллит, миокарда дистрофи, миокардиташ е анаш.

Амма, гӀулакх кӀеззигача хӀамах латт: ангинах цамогаш хиннача 100 сагах кхаьвиьнена мара харцдалац из лазар. ХӀана?

Ангина каст-каста е нагахьа мара ца хилар: из дӀа ца доалаш йоаккха ха, сага дегӀ эӀамига волча хана денз лазараш долаш, низ эшабеена е моллагӀча лазара духьаьлотта низ болаш хилара хьежжа да дукхадар.

Нагахьа санна сага организм лазаро эшайойа, тонзиллит, миокардиодистрофия, миокардит хул.

Укхаза лоро сихха тергам тӀабахийта беза унахочун организми чӀогӀа е мела хиларан цу лазарех кхьдола лазараш хьахулаш хиларан.

Миокардан инфаркт дега ишемически лазари къоначa нахи а хила даьннад, яхаш дукха дувц, лаьу тӀехьарча хана. ТӀехьарча хана едамаш дахаш йоаникха ха дукхагӀа долча даьлъе гӀаш кӀезига лелаш, соа хьалха кхача буаш хиларца дувзадена 60—70 шерагара 25—40 шерага кхаьчалга 'дийхьогӀ из? Атеросклероз къоначa наха хила тарлу, бакъда, кхуни боагӀарашта-м хила йиш яц. Кхуни боагӀараш из лазар долаш хилар сенах латт аьлча, из да нагахьа санна берагӀа йола кхалсаг ангина е тонзиллит, каст-каста хулаш хуле, хӀьата нер чу доаллача бера миокардит хила йиш я. Паталогоанатомаша каст-каста белгалдоах Ӏодаьча хана дайна бераш доаккхийча цӀий лелача мишкен деган склеротически атеросклеротически хувцамаш долаш хилар. Хьадеча ханеи хьадаь дукха ха ялелехьен доши дола бераштa дукхагӀча даьлъе из лазар хинна хилар гучадаьннад. Бераштa хулача анех цар 5—6 шу даьлалца уж шоашта йолча иммунитето лорабой а бактерешти вирусаштен дукъалътотта бера дега пхьаьнийн низ а боацаш, дукха моттигаш нийсау царна из лазар дий ца хоаш бераштa тайп-тайпара миокардиташ долаш.

Цунах хила йиш долаш мел дола лазараш хьахул. Цу тайпара саг 20—30 шерага кхоачача хана дог дола оагӀув лазаш, кӀезиг-дукха физически болх йича садаха низткъала долаш хул. Из вахаза ца воалаш, лорага вахача хьалха цкъаьккха лазарах цамогаш хиннавац со, яхаш хул. ЦӀаккха дицдалийта йиш яц тесса дитача цунах дега ишемически лазар хьахулга, хӀьата цунна дукха гаьна дац миокарда инфаркт.

Ангинанен къоначa сага хиннача дега ишемически юкъе фуд аьнна хеталу хьалхарча юкъьиге. Дукхадар доалга лаьхе дувцачох гучадоал. Цудухьа Ӏалаьмате дика декхараш да унахцӀено лорашра хьалхашка оттадаь декхараш «Профилактически медицинах тийша я тӀаьйоагӀача хана унахцӀено».

Ангинах е оешта хьахиначa анех сага еррагача организме Ӏалаьмате кӀоарга биологически биохимически хувцамаш хул дегӀа массайолча маьженашка гӀоала дӀа а кхачаш дул совгӀа тӀахулача воахала кхераме а долаш. Ангина хиначул тӀехьагӀа, из харцдаьлча 15—20 ди далале цунах ревмакардит хьахул. Дуккьашка хьалхенна ревмакардит шийн ханнахьа гуча а даьлха, дарба дича 70 процент унахой бера, дега порок а ца хулаш. Амма, из лазар харцдоале цунах дега цаӀ е кхы дукхагӀа порокаш хул. ТӀаккха вайна ма харра саг къона вар аьле инвалид хул, нагахьа дега операци а яь цун вахар дӀаьхдича а инвалид вус из.

Лакхе дийцачо хьагойт ревматизмана, ревматически порокашта, миокардиташта, хьаахе хулаш долча дега ишемически лазараштa профилактика елга бера хана денз дӀадоладе дезилгея шеналца е шийла хий мелча, мороженни йиача кхьметтел ахкал юкъе а тӀехьа хулаш долча лазарашца къовсам лоаттабе безилгех.

Бера органими чӀоагӀъеш дикза даргдоацар да физкультура яйтилга, цун спорт езайолийтилга. Вайна ма гарра вайн берийн унахцӀено вай мара я. Уж хала лазараш нахах деттадаларо нах шоаш меттел паччахьалкхе а халача оттаю. хӀана аьлча къоначa нахах инвалидаш хиларо вай экономикана зе а деш эггара чӀахьега ха йолча хана нах къахьегама тӀера боах.

Вай паччахьалкхено Ӏалаьмате чӀогӀа йоакхо ю унахой, къаьста дега-пхьаьнашта лазар дарий, ханнахьа дарба ду санатореша, курорташка ухийт, диспансера учете уттабу. Унахой шоаш декхарийла ба шоай ханнахьа шоай унахцӀенон йоахо е.

Р. МАЛЬСАГОВА,
Грознерча № 2 йолча больница кардиоревматолог.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

РАДИО

7 ИЮНЬ

7.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Нохч-ГӀалгӀай музыка концерт (гӀалгӀай меттала).
11.15 — Миллионий ленински университет. «ДегӀаена социализм хьалъяр — ленински уйлаш вахаре кхоачашъяр» (нохчий меттала).
11.30 — «Сий а хьостам а — къахьегарга хьежжа» (гӀалгӀай меттала).
11.45 — «Дисциплина — лоархӀаме резерв». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Шоана, наанаш!» яха радиожурнал (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Керда Ӏаьдалаш — вахаре!» (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «Иллеш а да юкъе». Юрта бахархой къахьегамхошта лаарӀа йола музыкальни передача (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Дом на Литейном» яха радиопостановка.
17.40 — Пионераштен дешархоштен.
18.05 — «Тхо футболах вошта лайзар». М.-С. Пляева дувцар (гӀалгӀай меттала).
18.23 — Меттигерча композиторий вальсаш.

8 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Я. Ивашкевский — Дикалеи композици (эрсий меттала).
11.15 — «Социалистически декхараш. Миллта кхоачашду уж» (гӀалгӀай меттала).
11.30 — Нохч - ГӀалгӀай радио керда музыкальни записаш (нохчий меттала).
11.45 — «ДӀайийнача культурашта кий тахар». Корреспонденци (нохчий меттала).
16.15 — «Халкъий доттагӀал — литературий доттагӀал» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Агитатор — кхай тӀа» (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «ЦӀе сийгаш» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Довзъар Ӏалашдаре нислучик а дӀахьеш» (эрсий меттала).
18.40 — «Вахара хьинат — советски». Радиовыпуск (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Сайренйара эшарош.
17.30 — Поэзи альманах.
17.34 — Гешарча шерий илли.
18.34 — Нохч - ГӀалгӀай иллеш, музыка.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 ИЮНЬ

II ПРОГРАММА

16.15 — Документальни фильм.
17.00 — «Дементьевн наанъьяш». Телевизионни очерк.
17.10 — «Деррига дега тӀера». Документальни фильм.
17.30 — «Спортивни Нохч-ГӀалгӀайче».
18.45 — «Тамашийна кхо бос».
19.00 — «Нохч - ГӀалгӀайчен де».
19.20 — Документальни фильм.
19.25 — Сий а хьостам а — къахьегарга хьежжа. Аьшлабетайхи инструментий завода коллективе (гӀалгӀай меттала).

8 ИЮНЬ

II ПРОГРАММА

18.35 — «Машара симфони». Документальни фильм.
17.30 — «Пайдане динех хилара тӀехьа». (нохчий меттала).
18.40 — «Ирак хулийтаргъяц вай».
19.03 — «Нохч - ГӀалгӀайчен де».
19.25 — Социалистически вахаре хьалдеттараштa хетадаь концерт (гӀалгӀай меттала).

Хенан хилар

Тахан хувцалуш морхаш а йолаш, сарахьо догӀа а делхаш, из дингъувкъаш хила а мег, малхбоалехьара секунда 7—12 метр сихха мух а хьекхаш, фегара температура республика гӀолла 22—27, Грозне 25—27 градус йӀовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен лоамиси кхоаллеман а йолаш, наг-нагахьа екха а енхаш, цхьанцайолча моттигашка лоаццача хана догӀа а делхаш, из дингъувкъаш кхайсса делха а тарлу. Бе-бечa оагӀонашкахьара секунда 3—7 метр сихха мух а хьекхаш, фегара температура буйсашна 11—16 деношка 21—26 градус йӀовхал а йолаш ха лета тарлу.

Метеостанци.

Хьамсара газет дешараш!
ДӀАДОЛАДЕННАД 1984 ШЕРА ШОЛЛАГӀЧА АХ ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газет язду республико почтови отделенешка, «Союзпечатьа» агентствашка, предприятешкарча, организацешкарча, учрежденешкарча общественни уполномоченнешка.

Газет яздора мах (ах шера)—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоахкача секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаший — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадува шинарен, ереи, шоаттен деношка.

СФ02232, «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2531.